

КӨРСЕТКІШ

БАСШЫ ЖҰМЫСЫ САРАЛАНДЫ

БІР ЖЫЛДА БІЗДІҢ ПРЕЗИДЕНТ 168 960 ШАҚЫРЫМ ЖОЛ ЖҮРІПТІ. 252 САҒАТ УАҚЫТЫН ҰШАҚТА ӨТКІЗГЕН.

1 ҚАҢТАР КҮНІ МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫНЫҢ КӨМЕКШІСІ, ӘРІ БАСПАСӨЗ ХАТШЫСЫ РУСЛАН ЖЕЛДІБАЙ ПРЕЗИДЕНТТІҢ БІР ЖЫЛДА АТҚАРҒАН ЖҰМЫСЫН ҚОРЫТЫНДЫЛАП, АУҚЫМДЫ ӘРІ ҚЫЗЫҚТЫ ЖАЗБА ЖАРИЯЛАДЫ.

Өткен жыл Қазақ басшысы үшін өте қауырт әрі жемісті өтті деуге толық негіз бар.

Себебі, 2025 жыл саяси және әлеуметтік-экономикалық жаңғыруларға толы кезең болды.

Халықтың тұрмыс-тіршілігінде оң өзгерістер байқалды.

- Жаңа өндіріс орындары ашылды;
- Қамбалар астыққа толды;
- Тұрғын үйлер, мектептер мен ауруханалар салынды;
- Көлік жолдары жаңғыртылды.

Әрине, мұның барлығы өздігінен іске аса салатын дүние емес. Мұның артында Президент тарапынан тұрақты бақылау, нақты талап пен жүйелі жұмыс тұр.

Осы мақсатта президент биыл еліміздің 9 өңіріне жұмыс сапарымен барып, 50-ден астам өндірістік, ғылыми және әлеуметтік-мәдени нысанды аралады.

Сонымен қатар, 16 облыс пен республикалық маңызы бар қала әкімдерінің есебін тыңдап, жеке қабылдаулар өткізді.

Сыртқы саясатта да саябырлық болған жоқ. Бір жылдың ішінде президент 23 рет шетелге сапарлады. Оның ішінде:

- Ресей мен Өзбекстанға мемлекеттік сапарлар жасалды.
- Қытай Халық Республикасы, Иордания, Түркия, Қырғызстан және Жапонияға 5 ресми сапар ұйымдастырылды.
- Ал Ресейге (екі рет), АҚШ-қа (екі рет), Түрікменстанға (екі рет), сондай-

ақ БАӘ, Өзбекстан, Өзербайжан, Тәжікстан және Қырғызстанға 16 мәрте жұмыс сапарымен барды.

Қазақстан халықаралық диалогтың белсенді алаңына айналды. 2025 жылы Астананың бас көшелері жиі жабылып, елімізге 30 рет шет мемлекеттердің басшылары сапармен келіп, кеткен. Олардың қатарында:

- Қытай, Италия (екі рет), Грузия, Өзбекстан, Словения, Вьетнам, БАӘ, Руанда, Солтүстік Македония, Болгария, Словакия, Иордания, Конго Демократиялық Республикасы, Мьянма, Мажарстан, Өзербайжан, Финляндия, Эстония, Армения, Түрікменстан, Швейцария және Иран мемлекеттерінің басшылары бар.

Президент өзге елдердің басшыларымен 43 мәрте телефон арқылы сөйлесті, сондай-ақ 4 ресми рәсім барысында 30 мемлекеттің елшілерінен сенім грамоталарын қабылдады.

Бұдан бөлек, шет мемлекеттердің үкімет басшыларымен, халықаралық ұйым жетекшілерімен, іскерлік топтармен және сарапшылармен 186 кездесу өткізді.

Осындай көп деңгейлі халықаралық келіссөздердің нәтижесінде жалпы сомасы 70 миллиард доллардан асатын коммерциялық келісімдер жасалды.

Ішкі мемлекеттік тәртіп мәселесі де назардан тыс қалған жоқ. Биыл президент:

- 95 заңға, 388 жарлыққа, 80 өкімге, 22 отырыс хаттамасына және 3504 қызметтік құжатқа қол қойды.

Олардың ішінде:

- Бюджет, салық және су кодекстерінің жаңа редакциялары, сондай-ақ «Жасанды интеллект туралы» Заңды ерекше атап өтуге болады.

Сонымен қатар, Президент «Түркістан қаласының ерекше мәртебесі туралы» заңға және Алатау қаласына даму қарқыны озық қала мәртебесін беру туралы жарлыққа қол қойды.

Биыл Ақорданың еденін шетелдік меймандар ғана емес, қарапайым ауылдағы, аймақтағы еңбек адамдары да басты. Мемлекет басшысы жыл бойы өндіріс пен әлеуметтік салада еңбек етіп жүрген азаматтарды Ақордада қабылдап, оларға айрықша құрмет көрсетті.

Мәселен, Республика күні қарсаңында өнеркәсіп пен құрылыс саласында еңбек ететін 500-ге жуық азамат жоғары марапаттарға ие болды. Олардың 138-і – еңбек династиясының

өкілдері. Сонымен қатар, 130-дан астам педагог пен ғалым, 100-ден аса медицина қызметкері мемлекеттік наградамиен марапатталды.

Кәсіби мерекелерге орай көлік, энергетика, мұнай-газ, ауыл және шаруашылығы, жедел қызметтер, білім, ғылым, мәдениет және журналистика саласының өкілдері де президенттің ерекше ілтипатына ие болды.

Осы сандардың өзінен бір жылда ғана президенттің қандай ауқымды іс тындырғанын байқауға болады. Бұл – мемлекеттің ішкі тұрақтылығы мен сыртқы беделін қатар нығайтуға бағытталған жүйелі еңбектің көрінісі. Бір жылдық жұмыс қарқыны ел басқарудағы жауапкершілік пен талаптың деңгейін айқын көрсетіп тұр.

Ербол Мәндібек,
Фейсбук желісінен алынды

БАСПАСӨЗ - 2026

Жазылу бағасы:

редакция арқылы

1 жылға – 4 212 теңге.

«Қазпошта» арқылы жеке тұлғаларға

1 жылға – 6 550,96 теңге.

«Қазпошта» арқылы заңды тұлғаларға

1 жылға – 8 925,28 теңге.

Цена подписки:

через редакцию

на год – 4 212 тенге.

через «Казпочту» для физических лиц

на год – 6 550,96 тенге.

через «Казпочту» для юридических лиц

на год – 8 925,28 тенге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

2026 ЖЫЛЫ ҚАЗАҚСТАН ЭНЕРГЕТИКАСЫ ЦИФРЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫҢ АУҚЫМЫН КЕҢЕЙТЕДІ

Мемлекет басшысы 2026 жылды Цифрландыру және жасанды интеллект жылы деп жариялады. Энергетика министрлігі отын-энергетика кешенінің негізгі процестеріне жасанды интеллект технологияларын жүйелі түрде енгізіп келеді. Министрліктің тәсілі эксперименттік әзірлемелерге емес, инфрақұрылымның сенімділігін арттыруға, апаттылықты төмендетуге және шығындарды оңтайландыруға бағытталған қолданбалы пилоттық жобаларды іске асыруға негізделген, деп хабарлайды ведомствоның баспасөз қызметі.

ӘЛЕУМЕТТІК-ЕҢБЕК САЛАСЫНА БЮДЖЕТ ШЫҒЫСТАРЫ 15,1%-ҒА ӨСТІ

Жалпы 2026 жылы әлеуметтік-еңбек саласына республикалық бюджеттің шығыстары 6 трлн 833 млрд теңге мөлшерінде қарастырылған. Бұл 2025 жылғы шығыстардан 15,1%-ға немесе 897,7 млрд теңгеге артық. Әлеуметтік-еңбек саласына жұмсалатын шығыстар ЖІӨ-ге қатысты 3,7%, ал республикалық бюджетке - 24,6% құрайды, деп хабарлайды ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі.

ҚАЗАҚСТАНДА ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДЫҢ ЖАҢА КЕЗЕҢІ БАСТАЛДЫ

Қазақстанда алғаш рет Инклюзивті білім беру жөніндегі әлемдік конгресс өтті. Бұл ауқымды халықаралық іс-шара педагогтердің кәсіби құзыреттерін арттыруға, инклюзивті мәдениетті дамытуға және инклюзивті білім беру саласындағы жаһандық диалогтың жаңа кезеңін бастауға серпін берді, деп хабарлайды ҚР Оқу-ағарту министрлігі.

ІҚМ ЕТІН ЭКСПОРТТАУҒА ЖАҢА КВОТАЛАР ЕНГІЗІЛДІ

Ауыл шаруашылығы министрлігі ірі қара мал етін экспорттауға қатысты жаңа шектеулердің тәртібін түсіндірді. 2025 жылғы 31 желтоқсаннан бастап 2026 жылғы 30 маусымға дейін Қазақстаннан үшінші елдерге және ЕАЭО мемлекеттеріне ІҚМ етін әкетуге квота жүйесі қолданылады. Жалпы квота көлемі – 20 мың тонна.

Квота тек меншікті бордақылау алаңы бар ет өңдеуші кәсіпорындарға беріледі. Оның көлемі бордақылау алаңының қуатына байланысты: 5 мың бастан асса – 1 мың тоннадан, 50 мың бастан асса – 10 мың тоннаға дейін.

Бұл шаралар ішкі нарықты қорғау, азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, алыпсатарлық дәлдалдарды шектеу және толық циклді өндірушілерді қолдауға бағытталған. Министрлік жаңа тәртіп мал шаруашылығын дамытуға, өңдеуді ынталандыруға және отандық нарықта сапалы сиыр етінің қолжетімділігін арттыруға ықпал етеді деп атап өтті.

ҰБТ ФОРМАТЫ ӨЗГЕРЕДІ

Қазақстанда 2027 жылдан бастап Бірыңғай ұлттық тестілеу форматы жаңартылады. Ғылым және жоғары білім министрлігінің мәліметінше, тестілеу халықаралық стандарттарға жақындап, талапкерлердің аналитикалық және сыни ойлау қабілетін бағалауға басымдық беріледі.

Жаңа форматта тапсырмалар білімді жаттаудан гөрі оны қолдану дағдыларын тексеруге бағытталады. Бұл өзгеріс талапкерлерге қосымша жүктеме салмайды, керісінше мектепте алған білімін тәжірибеде пайдалану қабілетін анықтауға мүмкіндік береді.

Айта кету керек, 2026 жылғы түлектер үшін ҰБТ ережелері өзгеріссіз қалады. Ал 2027 жылдан бастап ҰБТ талапкердің академиялық сауаттылығы мен зияткерлік әлеуетін айқындайтын маңызды құралға айналмақ.

САПАСЫЗ ШАЙҒА ТЫЙЫМ САЛЫНДЫ

Қазақстанда қара шайдың бірқатар маркасын әкелуге және сатуға ресми түрде тыйым салынды. Денсаулық сақтау министрлігінің мәліметінше, 5 қаңтарда жүргізілген тексеріс барысында дүкен сөрелерінен алынған шай үлгілерінен адам денсаулығына зиянды, қолдануға рұқсат етілмеген бояғыштар анықталған.

Атап айтқанда, сараптама нәтижесінде E110, E102 және E124 химиялық қоспалары табылды. Кеден одағының техникалық регламентіне сәйкес, бұл заттарды шай өндірісінде пайдалануға болмайды. Мамандар олардың аллергиялық реакциялар тудырып, балалардың зейініне кері әсер етуі мүмкін екенін ескертеді.

Сонымен қатар, кейбір өнімдердің қаптамасында көрсетілген өндіріс мекенжайлары жалған болып шыққан. Осыған байланысты «Апамның шөйі Premium gold», Al-Hayat Gold, «БАЛҚИЯ Premium Gold», Sultan Suleyman, Pakistan tea, Aje Onim, Al-Jannat Premium, AlfaraH сынды бірнеше бренд қара тізімге енгізілді.

Санитариялық қызмет тұтынушыларды шай сатып алуда мұқият болуға және күмәнді өнімдер анықталған жағдайда тиісті органдарға хабарлауға шақырады.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

2026 ЖЫЛ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖЫЛЫ ДЕП ЖАРИЯЛАНДЫ

публикасы Президентінің Әкімшілігіне жүктелсін.

Жарлық қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Мемлекет басшысы 2026 жылғы 6 қаңтарда «2026 жылды Цифрландыру және жасанды интеллект жылы деп жариялау туралы» Жарлыққа қол қойды, деп хабарлайды Zakon.kz.

Ресми құжатты Ақорда сайты жариялады.

Онда мемлекет басшысы цифрландыруды одан әрі дамыту және жасанды интеллектті жаппай өндіру мақсатында келесідей қаулы етті:

- 2026 жыл Цифрландыру және жасанды интеллект жылы деп жариялансын.
- Қазақстан Республикасының Үкіметі Цифрландыру және жасанды интеллект жылын өткізу бойынша қажетті шараларды қабылдасын.
- Осы Жарлықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігіне жүктелсін.

ЖАҢА ӘЛЕУМЕТТІК НЫСАН ҚОЛДАНЫСҚА БЕРІЛДІ

Жаңа жыл қарсаңында облыстың 3 ауылында заманауи әлеуметтік нысан іске қосылды. Атап айтқанда, жаңа дәрігерлік амбулатория, мәдениет үйі және бокс залы бар спорт кешені пайдалануға берілді.

Алакөл ауданының Көлбай ауылында бір ауысымда 25 адамды қабылдайтын дәрігерлік амбулатория өз жұмысын бастады. Бұл ауылда шамамен 1600 адам тұрады. Жаңа дәрігерлік амбулаторияда сапалы медициналық көмек көрсету үшін барлық жағдай жасалған. Мұнда егу бөлмесі, стоматологиялық, гинекологиялық кабинеттер, сау бала бөлмесі, күндізгі стационар, сондай-ақ жұқпалы аурулары бар науқастарды қабылдау кабинеті бар. Жаңа медициналық мекемеде акушер-дәрігер, фельдшер және екі медициналық мейірбикемен қосқанда жалпы саны 8 қызметкер жұмыс істейді.

Ал Қаратал ауданында бірден екі жаңа нысан – мәдениет үйі мен спорт кешені пайдалануға берілді. Бокс залы бар спорт кешені Үштөбе қаласында ашылды. Оның құрылысы жаздың соңында басталып, жоспарланған мерзімде аяқталды. Жергілікті тұрғындар бұл жаңа спорт нысаны жас спортшыларды тәрбиелейтін «чемпиондар ұстаханасына» айналады деген сенімде.

Қаратал ауданының Алмалы ауылындағы мәдениет үйі «Ауыл – Ел бесігі» бағдарламасы аясында салынды. Мәдениет үйінің ішінде шамамен 14 мың дана кітап қоры бар кітапхана, акт залы, сондай-ақ репетиция өткізуге арналған бөлмелер, оның ішінде грим бөлмесі мен костюм сақтайтын орын қарастырылған. Қазіргі таңда домбыра, вокал және би үйірмелері ашылуда. Атап өтсек, ауылдық округте 1300-ден астам тұрғын тұрады

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі

ЖАҢА ЖЫЛ МЕРЕКЕСІ КЕЗІНДЕ

80 ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТІРКЕЛДІ

Жаңа жылды тойлау кезеңінде қоғамдық тәртіп пен жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында 31 желтоқсан күні Жетісу облысы аумағында кешенді ұйымдастырушылық-практикалық іс-шаралар өткізілді.

Қоғамдық қауіпсіздікті сақтау үшін өңір бойынша 687 полиция қызметкері мен 95 бірлік қызметтік автокөлік жұмылдырылды. Полиция бөлімшелері күшейтілген режимде жұмыс істеп, халық көп шоғырланатын орындарға, өмірлік маңызы бар нысандарға және негізгі көлік жолдарына ерекше көңіл бөлінді.

Мерекелік іс-шаралар барысында қоғамдық-саяси тәртіптің бұзылуына жол берілген жоқ. Жалпы ахуал тұрақты болып, құқық қорғау органдарының толық бақылауында болды.

Сонымен қатар, пиротехникалық бұйымдарды белгіленген талаптарды бұза отырып қолдану деректері анықталды. Аталған фактілер бойынша полиция қызметкерлері 80 әкімшілік құқық бұзушылықты тіркеді.

Қабылданған шаралардың нәтижесінде қоғамдық қауіпсіздік пен жол қозғалысы қауіпсіздігі қамтамасыз етіліп, төтенше жағдайлар мен қоғамдық тәртіптің елеулі бұзылуына жол берілген жоқ.

Жетісу облысының Өңірлік коммуникациялар қызметі

ӨРТ СӨНДІРУШІЛЕР БАЛАЛАРДЫ ҚҰТҚАРДЫ

Талдықорған қаласы, Қаратал шағын ауданында орналасқан 5 қабатты көп пәтерлі тұрғын үйде өрт шықты. Өрт бірінші қабаттағы пәтерде тіркеліп, салдарынан кіреберіс қалың түтінге толды.

Оқиға орнына жедел түрде Жетісу облысы ТЖД бөлімшелері келді. Құтқару жұмыстары барысында автосатының көмегімен жоғарғы қабаттардағы терезелер арқылы 8 адам, оның ішінде 7 бала қауіпсіз жерге шығарылды.

Құтқару жұмыстары Жетісу облысы Полиция департаменті қызметкерлерімен бірлесе жүргізілді.

Зардап шеккендер жоқ. Алдын алу мақсатында құтқарылған балалардың барлығы қосымша медициналық тексеру үшін Талдықорған қаласының облыстық балалар ауруханасына жеткізілді.

Өрттің шығу себебі анықталуда.

ТЖД баспасөз қызметі

11 айда 338 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді

Жетісу облысында соңғы үш жылда 1 млн. шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді немесе 13 498 отбасы жаңа қонысқа ие болды, оның 2 362-сі халықтың әлеуметтік осал топтарына, 388-і апатты тұрғын үйде тұратындарға берілді. Бұл ретте өңірде 11 айда 338 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Аталған кезеңде жаңадан салынатын немесе жөндеуді қажет ететін әлеуметтік нысандарды жаңартудың деңгейі орта есеппен 55,8%-ды құрап, білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет және спорт салаларындағы 276 нысан жаңартылды.

Соның ішінде білім беру саласында 19 жаңа нысан салынып, 22-сі күрделі жөндеуден өтті. Нәтижесінде бейімделген мектептер саны 69-дан 38-ге дейін қысқарды. Бұл ретте облыста апатты жағдайдағы және үш ауысымды мектеп жоқ.

Ал денсаулық сақтау саласында 149 жаңа нысан қолданысқа беріліп, 13 нысанға күрделі жөндеу жасалды. Сондай-ақ облыс құрылғаннан бері 39 спорттық және 34 мәдениет нысандары жаңартылып, пайдалануға берілді. Бұдан бөлек, инвесторлар есебінен Талдықорған қаласында жабық мұз аренасы, спортшыларға арналған төрт қабатты тұрғын үй және екі үстел теннисі орталығы салынды.

ҚАЛАДАҒЫ КӨКӨНІС ҚОРЛАРЫ ЖЕТКІЛІКТІ

Қала әкімінің орынбасары Қуаныш Сейтімбетов Талдықорған қаласындағы көкөніс сақтау қоймаларын аралады. Ауыл шаруашылығы бөлімінің мәліметінше, қазіргі таңда қоймаларда шамамен 1400 тонна картоп, 350 тонна пияз және 250 тонна сәбіз қоры бар.

Ірі сақтау нысандарының бірі – «Жетісу Агро кешені» ЖШС, мұнда заманауи климаттық бақылау жүйесі орнатылған. Қала әкімінің орынбасары азық-түлік қауіпсіздігі – жергілікті биліктің басты міндеттерінің бірі екенін атап өтті.

«Қала тұрғындарын әлеуметтік маңызы бар өнімдермен үздіксіз қамтамасыз ету үшін қор жеткілікті. Бағаны тұрақты ұстап, өнім сапасын бақылау жұмыстары жалғасады», – деді Қ.Сейтімбетов.

Сақталған көкөністер әлеуметтік дүкендер арқылы тұрғындарға қолжетімді бағада ұсынылуда.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

UCMAS ОЛИМПИАДАСЫНЫҢ ЖҮЛДЕГЕРЛЕРІ МАРАПАТТАЛДЫ

Талдықорған қалалық әкімдігінің мәжіліс залында қала әкімінің орынбасары Жеңіс Андабеков халықаралық ментальді арифметика олимпиадасында жоғары нәтижелерге қол жеткізген дарынды оқушыларды қабылдады.

Естеріңізге сала кетейік, халықаралық олимпиада өткен жылдың 6–7 желтоқсан күндері Грузия астанасы Тбилиси қаласында өтті. Грузияның SEU University Georgia университетінде ұйымдастырылған байқауға әлемнің 84 елінен келген үздік қатысушылар жиналып, UCMAS бағдарламасы бойынша өзара бақ сынасты.

Аталған халықаралық олимпиадаға Талдықорған қаласының мектептерінен 8 оқушы қатысып, жүлделі орындарға ие болды.

Қала әкімінің орынбасары Жеңіс Андабеков оқушыларды жеткен жетістіктерімен құттықтап, алғыс хаттар табыстап, олардың

жоғары нәтижелерін ерекше атап өтті.

Айта кеткен жөн, ментальді арифметика зияткерлік мектебі қаламызда 2015 жылдан бері табысты жұмыс істеп келеді. Бүгінде оқу орталығы оқушыларды 10 деңгейден тұратын бағдарлама бойынша жүйелі түрде дайындап, олардың зияткерлік қабілеттерін дамытуға ерекше көңіл бөлуде.

Талдықорған қалалық әкімдігінің баспасөз қызметі

КӘСІПКЕРЛЕРГЕ 117,6 МЛН ТЕҢГЕ ҚАЙТАРЫЛДЫ

Жетісу облысында прокуратураның тексерісі нәтижесінде Ақсу ауданындағы орталық аудандық аурухана кәсіпкерлерге 117,6 млн теңге қайтарды. Тексеру барысында 57 кәсіпкерге, келісім-шарт талаптарын толық орындағанына қарамастан, 3% кепілдік сомасы қайтарылмағаны анықталды, - деп хабарлайды Kazinform агенттігі.

Сонымен қатар, жер қатынастары бойынша да құқықбұзушылықтар тіркелді. «Екпінді» ЖШС жүзеге асырып жатқан инвестициялық жобада 100 гектар жайылым жері берілмеген.

Барлық фактілер бойынша прокуратура шараларын қабылдап, кәсіпкерлер мен инвестордың құқықтары қалпына келтірілді, жауапты тұлғалар жауапкершілікке тар-тылды. Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, кәсіпкерлер мен инвесторлардың құқықтарын қорғау про-куратура жұмысының басты бағыттарының бірі болып отыр.

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ЖАҢА ЖЫЛ ТҮНІ ТӨРТ СӘБИ ДҮНИЕГЕ КЕЛДІ

Жаңа жыл түні Талдықорғандағы Облыстық перинаталдық орталықта төрт нәресте дүниеге келді. 31 желтоқсанда кешкісін бір қыз бала туса, 1 қаңтар таңына дейін тағы үш сәби өмір есігін ашты.

2026 жылдың алғашқы сәбіі түн ортасынан 20 минут өткенде туған қыз бала. Жалпы жаңа жыл түні екі қыз және екі ұл дүниеге келді. Қатарында 2001 жылы туған жас ана Зарина Тайгельдинова да бар. Ол салмағы 4600 грамм, бойы 57 см болатын қызын өмірге әкелді.

АЛАКӨЛ МЕН БАЛҚАШ ЖАҒАЛАУЫ ЖАНДАНАДЫ

Жетісу облысында «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық бағдарламасы аясында инфрақұрылым мен экологиялық жағдай айтарлықтай жақсарды. 2025 жылы өңірде 21 саябақ пен аллея, 2 орталық алаң, 49 аула жөнделіп, 81 спорт алаңы пайдалануға берілді. Көпқабатты үйлердің 77 шатыры мен 33 қасбеті жаңартылды, 16,5 шақырым арық тазаланды, 72 ескерткіш қалпына келтірілді, ал 315 шақырым көшеге заманауи жарық шамдары орна-тылды.

Экологиялық акцияға 227 мыңнан астам тұрғын қатысып, 14 425 тонна қоқыс шығарылды, 134 901 түп жас көшет отырғызылды. Арнайы телеграмм-бот арқылы түскен 279 өтініштің 215-і оң шешімін тапты.

2026 жылы бағдарлама жаңа қарқынмен жалғасып, 9 саябақ, 25 аула, 18 балалар алаңы абаттандырылып, үйлер мен көшелер жарықтандырылмақ. Сонымен қатар, Алакөл мен Балқаш жағалауындағы туристік аймақтар жаңа зама-науи үлгіде жабдықталады.

ҰЛТТЫҚ ГВАРДИЯ ЖАУЫНГЕРЛЕРІНІҢ ЕРЛІГІН ЕСКЕ АЛДЫ

Талдықорғанда Ұлттық ұланның «Оңтүстік» өңірлік әскери бөлімшелерінде «Мәңгілік сапта» атты мерекелік іс-шара өткізілді. Жиында 2022 жылғы қаңтар оқиғасында өмірін қыршынынан қиған қатардағы жауынгерлер Айбат Аманов пен Мадияр Кайсаровқа арнап гүл шоқтары қойылып, оларға құрмет көрсетілді.

5514 әскери бөлімде өткен рәсімге Ұлттық ұланның қызметкерлері, ардагерлер және мектеп оқушылары қатысты. Полковник Амир Мансұров жауынгерлердің Отанға адалдығы мен батылдығын еске салып, олардың ерлігі әрбір әскери қызметкердің жүрегіңде сақталатынын атап өтті.

Тұрақты түрде өткізілетін іс-шараның мақсаты – жас ұрпақты патриотизмге тәрбиелеу және әскери қызметтің мәртебесін арттыру. Еске алу шарасы минуттық естелікпен аяқталып, батыр жауынгерлер мәңгілік құрметке бөленді.

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА ҚАР ҚҰРСАУЫНАН 4 АДАМ ҚҰТҚАРЫЛДЫ

7 қаңтар күні Жетісу облысының Алакөл ауданында, Жайпақ ауылының шетінде қар құрсауында адамдар қалып қалғаны туралы хабарлама түсті. Құтқарушылар оқиға ор-нына жедел түрде шықты.

Оқиға орнына келген кезде қар құрсауында бір жеңіл автокөлік тұрғаны анықталды. Оның ішінде 4 адам, оның біреуі бала болған.

Автокөлік қауіпсіз жерге дейін жеткізілді. Азаматтарға медициналық көмек қажет болмады.

Тұрғындардан жолға шығар алдында ауа райын ескеріп, тас жолдарда қауіпсіздік шараларын сақтауды сұраймыз.

ЖЕМҚОРЛЫҚ ТУРАЛЫ ХАБАРЛАҒАНҒА 17 МЛН ТЕҢГЕГЕ ДЕЙІН СЫЯҚЫ БЕРІЛЕДІ

Қазақстанда сыбайлас жемқорлық фактілерін хабарлаған азаматтар мемлекет тарапынан сыйақы ала ала-ды. 2025 жылы 61 адамға жалпы 24,2 млн теңге төленген. Сыйақы көлемі пара немесе келтірілген зиянның 10%-ына дейін, бірақ 4 мың АЕК-тен аспайды. 2026 жылы 1 АЕК 4 325 теңге болғандықтан, ең көп мөлшер 17,3 млн теңгеге жетеді.

Сыйақы алу үшін хабарланған фактілер сотпен дәлелденуі тиіс, ал хабар берген азаматтар мемлекет қорғауында болады. ҰҚК 1424 сәл-орталығы арқылы тәулік бойы байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – тек мемлекеттік органдардың ғана емес, қоғамның да міндеті.

ПОЛИЦИЯ ЗАҢСЫЗ ҚАРУ ҚОЛДАНҒАН БРАКОНЬЕРЛЕРДІ ҰСТАДЫ

Сарқан және Ақсу аудандарында Жетісу облысының полициясы табиғатты қорғау және криминалдық поли-ция бөлімдерімен бірлесіп рейд жүргізіп, заңсыз аңшылық пен қару айналымының фактілерін анықтады. 38 жастағы тұрғын өзіне тиесілі аңшылық мылтықты басқа адамға заңсыз берсе, Ақсу ауданында бір азамат заңсыз қарумен аң аулап ұсталды. Тексеру барысында бір ұңғылы ИЖ-18Е 12 калибрлі мылтық тәркіленді.

Барлық анықталған құқықбұзушылық бойынша жауапты тұлғалар заңға сәйкес жауапқа тартылды. Полиция заңсыз аңшылық пен қару айналымының қауіп-қатерін еске салып, профилактикалық шараларды жалғастыра беретінін хабар-лады.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

НЕГІЗГІ АЗЫҚ-ТҮЛІК БАҒАСЫНА БАҚЫЛАУ КҮШЕЙДІ

ДҮКЕНГЕ КІРГЕНДЕ АЛДЫМЕН СӨРЕГЕ ЕМЕС, БАҒАҒА ҚАРАЙТЫН ӘДЕТ ШЫҚҚАЛЫ ҚАШАН. БІР АПТА БҰРЫН АЛҒАН АЗЫҚТЫҢ ҚҰНЫ ӨЗГЕРІП КЕТСЕ, ТАҢҒАЛМАЙТЫН ДА БОЛДЫҚ. ӘСІРЕСЕ КҮНДЕ АСҚА ТҮСЕТІН ЕТ, СҮТ, ЖҰМЫРТҚА, КӨКӨНІС ҚЫМБАТТАСА, ОНЫ ӘР ОТБАСЫ БІРДЕН СЕЗЕДІ. ОСЫНДАЙ КЕЗДЕ «БАҒАНЫ КІМ БАҚЫЛАП ОТЫР?» ДЕГЕН СҰРАҚТЫҢ КӨКЕЙІМІЗГЕ КЕЛУІ ОРЫНДЫ.

Жуырда жаңа жыл өте салысымен осы айтылған мәселеге қатысты нақты қадам жасалды. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының тізімі кеңейтіліп,

бұрынғы 19 атау 31-ге жетті. Бұл өзгеріс 4 қаңтардан бастап күшіне енді. Яғни, халықтың күнделікті тұтынатын азығы енді бақылауда болады деген сөз деп топшылады

көпшілік.

Тізімге енген өнімдер – кез келген үйдің асханасында бар азық екенін де оқып білдік. Сиыр, қой, жылқы еті, тартылған ет, тауық, балық еті, сүт пен айран, қаймақ пен сүзбе, ірімшік пен сары май, бірінші санатты жұмыртқа, қара шай мен ас тұзы тағы басқалары тізімде көрсетіліпті. Бұрындары рожки, 1 сұрыптағы ұн, нан, күріш секілді үйреншікті өнім болушы еді. Енді ет пен көкөністің бірнеше түрі қосылғаны көпшілікті қуантты. Тіпті алма жемісі де тізімге еніпті. Айтылғанның бәрі күнделікті дастарханнан түспейтін тағамдар екенін аңғардық. Сондықтан бұл шешімнің халық үшін маңызы зор деп езуімізге күлкі үйірлі.

Әрине, баға қағаздағы бұйрықпен бірден өзгермейді. Бәрі бақылаудың қалай жүргізілетініне байланысты екені аян ғой. Қатаң тәртіп бар жерде алға ілгерілеу де байқалады емес пе? Жұмыс дұрыс жасалса, бағасы нәтиженің ауылы алыс емес. Жетісу облысында соңғы жаңалыққа байланысты нақты бағытта жұмыс жүріп жатыр. Оған әкімдік, белгілі ұйымдардың көрсетіп жатқан есебінен көз жеткізудеміз. Бағаның негізсіз өсуіне жол бермеу үшін арнайы комиссия 1 қаңтардан бастап қос қала мен өңірдің әр ауданында мониторинг жүргізуде. Бұл жұмыс тіпті күшейтілген. Мамандар дүкенді де, базарды да, супермаркеттерді де қарап, делдалдық тізбекті, баға тұрақтылығын нақты бақылауда.

Тексеру барысында әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бағасына жан-жақты талдау жасалып,

бірінші кезектегі қажетті өнімдер бағасының негізсіз өсуіне жол бермеу, сауда үстемесінің 15 пайыздан аспауын және дүкен сөрелерінде тауар тапшылығына жол бермеуді қадағалауда.

Бағаны ұстап тұру үшін мониторингке Сауда және интеграция министрлігінің Жетісу облысы бойынша Сауда және тұтынушылардың құқықтарын қорғау департаментінің өкілдері, жергілікті атқарушы органдар, Кәсіпкерлік және индустриялық-инновациялық даму басқармасы, сондай-ақ «Жетісу» әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациясының мамандары тартылыпты.

Облыс орталығында өткен жылдары әлеуметтік дүкен мен сөрелердің жұмысына баса назар аударылған болатын. Тіпті ауыл шаруашылығы басқармасының қатысуымен әр сенбі жәрмеңке де ұйымдастырылатын. Сондықтан болар, қаладағы 5 арнайы дүкен мен 4 сөрелерде баға нарықтағыдан 10-15% төмен. Мысалы: 1 санатты жұмыртқаның он данасының бағасы 500 теңге, сұйық май - 510 тг/л, 1-сортты ұн - 160 тг/кг, күріш - 380 тг/кг, қарақұмық жармасы - 175 тг/кг,

картоп - 200 тг/кг, пияз - 97 тг/кг, сәбіз - 165 тг/кг, қырыққабат - 140 тг/кг, тұз - 65 тг/кг және т.б. азық-түлік бар.

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының тізімін кеңейту, нақты тексеру жұмыстарының жүйелілігі - халықтың тұрмыс сапасын арттыруға бағытталған маңызды шешім деп ойлаймын. Мемлекеттік бақылау мен ақпараттық ашықтық бағаның негізсіз өсуіне жол бермей, әлеуметтік әділдікті қамтамасыз етуге мүмкіндік беретіні сөзсіз. Бұл бастама ең алдымен қарапайым халықтың, әсіресе әлеуметтік осал топтардың мүддесін қорғауға бағытталғаны көрініп тұр.

Бір анығы, баға мәселесі - тек есептік көрсеткіш емес, әр үйдің күнделікті өмірін жақсартудың тетігі. Мемлекет тарапынан бақылау бар кезде, алыпсатарға жол тарылып, әділеттілікке мүмкіндік туады деген халық сеніміне селкеу түсе қоймас деген ойдамыз. Мұнда қазіргі маңызды фактор қарапайым халықтың өл-ауқаты төмендемей, соңғы өзгерістер қаптаны қақпаса екен дейміз.

ЖАСТАРҒА ЖОЛ АШҚАН ЖОБА

Жастарды жұмыспен қамту мәселесі кез келген өңір үшін маңызды. Ал NEET санатындағы жастардың үлесі артқан жағдайда бұл мәселе әлеуметтік сипат алып, ұзақ мерзімді салдарға әкелуі мүмкін. Жетісу облысында соңғы жылдары осы бағыттағы көрсеткіштер алаңдаушылық туғызғаны рас. Дегенмен 2025 жылы қолға алынған бірқатар жүйелі шаралар жағдайды өзгертуге болатынын көрсетті.

Ресми статистикаға жүгінсек, 2025 жылдың қаңтар айында Жетісу облысында NEET санатындағы 7 219 жас тіркелген. Ұлттық статистика бюросының 2024 жылдың төртінші тоқсанындағы мәліметіне сәйкес, өңірдегі NEET-жастардың үлесі 10,5 пайызды құраған. Бұл көрсеткіш облысты республика бойынша аталған санат үлесі жоғары өңірлердің қатарына енгізді. Мұндай деректерден кейін жастармен жұмысты күшейту қажеттігі айқын байқалды.

Мәселені шешу барысында жауапты мекемелер тек жалпы мәліметтермен шектелмей, нақты дереккөзге сүйенді. Ұлттық статистика бюросының тоқсандық және жылдық көрсеткіштері, сондай-ақ Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Отбасының цифрлық картасы арқылы өңірдегі жұмыссыз жастардың нақты ахуалы анықталды. Соның негізінде ауыл жастары, жұмыссыздар және NEET санатындағы жастарды қамтитын арнайы жобалар әзірленді.

Жастарды жұмыспен қамту бағытында «Жасыл ел», «Тәуелсіздік ұрпақтары» гранты, әскери-техникалық мектептерде тегін оқыту секілді жобалар іске асырылды. Бұл бастамалар жастарға тек уақытша жұмыс ұсынып қана қоймай, кәсіби бағдар таңдауға және еңбек нарығына бейімделуге мүмкіндік берді. Әсіресе ауыл жастары үшін бұл жобалардың маңызы ерекше болды.

Аталған жұмыстың нәтижесі де көп күттірмеді. 2025 жылдың қаңтарында 7 219 адамды құраған NEET санатындағы жастар саны желтоқсан айында 3 939 адамға дейін азайған. Бұл бір жыл ішінде 45,4 пайыздық төмендеуді білдіреді. Ал Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес, 2025 жылдың үшінші тоқсанында өңірдегі NEET-жастардың үлесі 10,5 пайыздан 7,5 пайызға дейін қысқарған.

Қоғамдық даму басқармасы басшысының орынбасары Ілияс Түстікбаев бұл көрсеткіштер жоспарлы әрі жүйелі жұмыстың нәтижесі екенін айтады.

— «Жасыл ел» жобасы аясында жыл сайын 635 жас маусымдық жұмыспен қамтылды. Сонымен қатар «Тәуелсіздік ұрпақтары» гранты тұрақты түрде өткізіліп келеді. Өңірдің ерекшелігін ескере отырып, 2025 жылы бұл грант ауыл шаруашылығы саласындағы жобаларға бағытталды. Әр жобаға 3 миллион теңгеден қаржылай қолдау көрсетілді. Бұдан бөлек, жастарды оқыту және қайта даярлау бағытында да нақты жұмыстар жүргізілді, — дейді ол.

Жастармен жұмыста маңызды рөл атқарған бастамалардың бірі — «NEET және ауыл жастарымен жұмыс жөніндегі орталықтың қызметін ұйымдастыру» жобасы. Бұл жоба 2025 жылғы 28 мамыр мен 31 желтоқсан аралығында Жетісу облысының Қоғамдық даму басқармасының мемлекеттік әлеуметтік тапсырысы аясында іске асырылды.

Бұл іс барысында тиісті жұмысшылар жастармен тікелей байланыс орнатуды іске асырған. NEET санатындағы әр жасқа телефон арқылы хабарласып, бос жұмыс орындары, мемлекеттік бағдарламалар мен гранттар туралы ақпарат берген мамандар жұмыссыз жастың санын азайтуға едәуір үлес қосты. Тиісінше, кәсіби бағдарлау, жұмысқа орналасу жолдарын түсіндіру және soft skills дағдыларын дамыту орталық қызметінің негізгі бағыттарына айналды.

— Жоба аясында NEET-жастар тізімі бойынша 12 146 телефон қоңырауы жүзеге асырылды. Нәтижесінде 862 жас жұмысқа орналасуға немесе оқуға қызығушылық танытып, жеке кеңес алды, — дейді «Тамшыбұлақ» қоғамдық бірлестігінің басшысы Жанат Тулемисова.

Ал маусым мен қараша айлары аралығында өңір кәсіпорындары мен ұйымдарынан ұсынылған 1 894 бос жұмыс орнын қамтитын вакансиялар базасы жасақталған көрінеді. Жұмыс берушілермен және мансаптық платформалармен орнатылған өзара байланыс нәтижесінде 3 000 жас түрлі ресурстар арқылы жұмысқа

орналастырылған.

Орталық мамандары ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын да белсенді жүргіздік дейді. Олар облыстың 9 ауданы мен Талдықорған қаласында өткен 100-ден астам іс-шараға қатысып, мемлекеттік бағдарламалар мен гранттар туралы мәлімет қамтылған 2 600-ден астам ақпараттық буклет таратқан екен.

Жастарды жұмыспен қамту мүмкіндіктерін кеңейту мақсатында өңір кәсіпорындары және ұйымдарымен 100 үшжақты ынтымақтастық меморандумы жасалса, NEET-жастарды жұмысқа орналастыру мен кәсіби бейімдеуге бағытталған 102 жеке сүйемелдеу кейсі әзірленіпті. Бұл тәсіл әрбір жастың жағдайына жеке назар аударуға мүмкіндік берді деген көзқарас бар көпшілікте.

Жоба аясында жастардың қосымша дағдыларын дамыту да назардан тыс қалмаған көрінеді. 2025 жылдың қараша айында IT HUB орталығымен бірлесіп мобилография бойынша қысқа мерзімді курс ұйымдастырылып, оны 33 жас сәтті аяқтаған екен. Сонымен қатар, жастардың өз бетінше табыс табу мүмкіндігін арттыру мақсатында кулинария, қолөнер, ағаш пен гипстен кәдесый жасау, анимациялық костюмдер дайындау бағыттарын қамтыған 13 мастер-класс өткізіліпті.

Орталықтың жүйелі жұмысы КГУ «JETISY JASTARY» мекемесімен бірлескен іс-шаралармен толықтырылды. Бұл өзара әрекеттестік өңірдегі NEET-жастар көрсеткішінің төмендеуіне ықпал етіп, қабылданған шаралардың тиімділігін көрсетті дейді мамандар.

Жалпы алғанда, Жетісу облысында іске асқан осы тектес жобалар жастармен жұмыстың есеп үшін емес, нақты нәтиже үшін жүргізілгенін аңғартады. NEET-жастар үлесінің төмендеуі — соның айқын дәлелі. Ал бастамалардың жалғасын табуы өңірдегі жастар саясатының тұрақты дамуына негіз болары сөзсіз.

2026: ҚАЛТА ҚАҒЫЛҒАН ЖЫЛ МА, ӘЛДЕ ТӘРТІПКЕ КЕЛГЕН КЕЗЕҢ БЕ?

2026 ЖЫЛ ҚАЗАҚСТАН ҮШІН ЖАЙ ҒАНА ЖАҢА КҮНТІЗБЕЛІК КЕЗЕҢ ЕМЕС, ЕЛДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТЫНЫСЫН ӨЗГЕРТЕТІН БЕТБҰРЫСҚА АЙНАЛДЫ. ЖАҢА ЖЫЛДЫҢ АЛҒАШҚЫ КҮНДЕРІНЕН БАСТАП ХАЛЫҚ АРАСЫНДА «БИЫЛ БӘРІ ҚЫМБАТТАЙДЫ», «САЛЫҚ КӨБЕЙЕДІ», «АЙЫППҰЛ АУЫРЛАЙДЫ» ДЕГЕН ӘҢГІМЕ ЖИИ АЙТЫЛА БАСТАДЫ. РАСЫНДА ДА, БІР ЖАҒЫНАН АЙЫППҰЛ МЕН САЛЫҚТЫҢ ӨСУІ ЖҰРТТЫҢ КӨҢІЛІН ҚҰЛАЗЫТСА, ЕКІНШІ ЖАҒЫНАН ЗЕЙНЕТАҚЫ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘРДЕМАҚЫНЫҢ ШАМАМЕН 10 ПАЙЫЗҒА АРТУЫ ЗЕЙНЕТКЕРЛЕР МЕН ТҮРЛІ САНАТТАҒЫ ЖӘРДЕМ АЛУШЫЛАРҒА ҮМІТ СЫЙЛАДЫ. АЛАЙДА ОСЫ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ БАРЛЫҒЫН ТАРАЗЫ БАСЫНА ҚОЙҒАНДА, «МЕМЛЕКЕТТІҢ ЖАҢА ЕРЕЖЕЛЕРІ ҚАРАПАЙЫМ АЗАМАТТЫҢ ҚАЛТАСЫНА ҚАНДАЙ САЛМАҚ САЛАДЫ?» ДЕГЕН СҰРАҚ КҮН ТӘРТІБІНЕ ШЫҚТЫ.

Қаңтардың алғашқы күнінен бастап күшіне енген жаңа Салық кодексі ел өмірінің барлық саласына әсер етпей қоймайды. Мемлекет салық жүйесін оңтайландырып, есептілікті азайтуды көздегенімен, қарапайым халық үшін ең сезілетін өзгеріс – қосылған құн салығының 16 пайызға дейін өсуі. Бұл дегеніміз – күнделікті тұтынатын азық-түлік, киім-кешек, тұрмыстық қызметтердің бағасы біртіндеп қымбаттайды деген сөз. Әрине, әлеуметтік маңызы бар кейбір салаларға жеңілдіктер қарастырылған. Тегін медициналық көмектің кепілдендірілген көлемі мен МӨМС, сирек кездесетін және әлеуметтік маңызды аурулардың емдеу, баспа кітаптарын шығару, археологиялық жұмыстар аясындағы қызметтер ҚҚС-тан босатылды. Дәрі-дәрмек пен медициналық қызметтерге 2026 жылы 5 пайыздық, 2027 жылдан бастап 10 пайыздық мөлшерлеме енгізіледі. Бұл халықты қорғауға бағытталған қадам болғанымен, нарықтағы жалпы қымбатшылықты толық тежей алмайтынын көпшілік түсініп отыр.

Салық салудың өзі де жаңа сипатқа ие болды. Енді Қазақстанда жеке табыс салығы прогрессивті шкала бойынша есептеледі. Жылдық табысы 36 миллион теңгеден аспайтын азаматтар бұрынғыдай 10 пайыз төлесе, осы межеден асатындар 15 пайыз салық төлеуге міндетті. Бір қарағанда, бұл әділетті жүйе секілді көрінеді. Алайда қосымша табыс табу үшін бірнеше жерде жұмыс істейтін, жеке қызмет көрсететін немесе шетелден кіріс алатын азаматтар үшін бұл жаңа талап айтарлықтай салмақ болады-ау. Бұған қоса, Қаржы министрлігі жеке тұлғалардың табысын жанама әдіспен анықтауды енгізіп отыр. Яғни азаматтың ресми табысы оның шығынымен сәйкес келмесе, салық органдары банктік шоттардағы қаражат қозғалысын, мүліктің құнын, сатып алынған активтерді негізге ала отырып, қосымша салық есептей алады. Бұл көлеңкелі табыспен күресудің бір жолы болғанымен, адал өмір сүріп жүрген адамның өзіне де күдікпен қаралатын заман басталғандай әсер қалдырады.

БАНК КАРТАЛАРЫНА АУДАРЫМДАР БАҚЫЛАУҒА АЛЫНАДЫ

2026 жылдан бастап жеке банк карталарына жасалатын ақша аударымдарының қатаң бақылауға алынуы да қоғамда үлкен шатқылау тудырды. Егер бір банктік шотқа қысқа мерзімде көп адамнан қаражат түссе немесе түсім көлемі белгіленген шектен асса, бұл кәсіпкерлік табыс ретінде бағалануы мүмкін. Қаражаттың қайдан келгенін дәлелдей алмаған жағдайда азамат қосымша салық пен айыппұл төлеуге мәжбүр болады. Аталған талаптар, бір жағынан, көлеңкелі экономиканы қысқартуға бағытталған. Бірақ екінші жағынан, күнделікті өмірде бір-біріне қаржылай көмектесіп жүрген, той-томалаққа, ем-домға ақша жинайтын қарапайым халық үшін түсініксіз әрі алаңдатарлық жағдай болары анық.

АЙЫППҰЛ КӨБЕЙДІ

Айыппұлдың өсуі де ел азаматтарының қалтасын қаққалы тұр. 2026–2028 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы заңға сәйкес, Айлық есептік көрсеткіш (АЕК) 4 325 теңгеге дейін өсті.

Бұл барлық айыппұлдың автоматты түрде қымбаттауына алып келді. Мысалы 2025 жылы оның құны 3 932 теңге болатын.

Қоғамдық жерде балағат сөз айту, қоқыс тастау, қоғамдық орынға мас күйінде шығу, ұсақ бұзақылық сияқты әрекеттер үшін төленетін айыппұлдар енді бір айлық жалақыға жуықтап қалды. Мысалы: бұрын қоғамдық жерде балағат сөз қолданғаны үшін ең төменгі айыппұл 20 АЕК, яғни 78 640 теңге болса, 2026 жылы бұл сома 86 500 теңгеге дейін өсті. Ал саябақ, сквер және өзге де қоғамдық орындарды ластағаны үшін:

- алғаш рет бұзса – 10 АЕК, 2026 жылы 43 250 теңгеге дейін;
- бір жыл ішінде қайталап бұзса – 20 АЕК, 86 500 теңгеге дейін айыппұл төлейді.

Алкоголь ішу немесе қоғамдық орынға мас күйінде келу бойынша ең төменгі айыппұл – 21 625 теңгеге дейін (5 АЕК), соның ішінде бір жыл ішінде қайталап бұзса – 43 250 теңгеге дейін (10 АЕК) қымбаттады.

Вандализм үшін қылмыстық жауапкершілікке ең төменгі айыппұл – 432 500 - 865 000 теңгеге дейін (100–200 АЕК), ал ауырлататын мән-жайлар болған жағдайда ең жоғарысы – 2,1 млн. теңгеден 8,6 млн. теңгеге дейін (500–2 000 АЕК) өсті.

Сонымен қатар, ғимарат, құрылыс, ортақ пайдаланылатын орындар және көліктегі немесе өзге де қоғамдық мүлікті қорлағаны үшін 50 АЕК көлемінде айыппұл қарастырылған. Оның құны – 216 250 теңгеге жетті.

Жол жүру ережесінде 2026 жылдан бастап бағдаршамның қызыл түсіне өтіп кеткен жүргізушілерге айыппұл алғашқы құқықбұзушылық – 10 АЕК (43 250 теңге), қайталанса – 15 АЕК (64 875 теңге) өседі.

Аталған құқықбұзушылықтың бәрі тәртіп орнатуға бағытталғаны сөзсіз. Бірақ табысы төмен азамат үшін бұл қателік бірнеше айлық еңбектің ақысын жоққа шығарып жіберуі мүмкін.

ҚҰЖАТТАРДЫ АЛУ БАҒАСЫ ӨСТІ

Жеке куәлікті алғаш алу мен мерзімі аяқталған соң ауыстырудың тегін болуы – жағымды жаңалық. Туу туралы куәлікті алғаш алу да тегін берілетін болды. Бірақ АЕК-тің өсуіне байланысты паспорт, жүргізуші куәлігі, неке қию, ажырасу сияқты қызметтердің құны қымбаттады. Атап айтқанда, 16 жасқа дейінгі паспорт – 17 300 теңге; 36 бет – 34 600 теңге; 48 бет – 51 900 теңге; Жеке куәлік – 865 теңге; Жүргізуші куәлігін алу – 5 406 теңге; Туу туралы куәліктің көшірмесі – 2 163 теңге; Неке қию – 4 325 теңге, ал ажырасу – 8 650 теңге. Яғни бір құжат тегін болғанымен, жалпы өмір арзандап кеткен жоқ.

КӨЛІК ЖӘНЕ БАСПАНА

Көлікке қатысты өзгерістер де жүргізушілердің қалтасына салмақ салмақ. Утиль алымының өсуі, айыппұлдың қымбаттауы, сақтандыру төлемінің артуы көлік иелеріне қосымша шығын әкеледі. Мысалы, жылдамдықты асыру немесе қауіпсіздік белдігін тақпағаны үшін айыппұл 21 625 теңгеге, утиль алымы 216 250 теңгеден басталады. Сонымен қатар, сақтандыру полистері де қымбаттайды. Ал шетелден әкелінетін көліктерге қойылған жаңа шектеулер нарықтағы бағаны одан

әрі өсіруі мүмкін.

Баспана мәселесінде де жаңа талаптар пайда болды. Енді пәтерді алғаннан кейін екі жылға жетпей сатқан азамат табыс салығын төлеуге міндетті. Жаңа тұрғын үйлерді қолма-қол ақшаға сатып алуға тыйым салынды. Бірнеше баспанасы бар адамдарға салынатын салық мөлшері артты. Бұл шаралар алып-сатарлықты тежеуге бағытталғанымен, қарапайым азаматтың баспаналы болу арманын тағы бір сатыға алыстатып жіберетін болды. Сонда жаңа үйді алу кезінде банктердің пайыздық мөлшерлемесі де төзуге тура келеді деген ақиқат та бар.

ЗЕЙНЕТАҚЫ МЕН ЖӘРДЕМАҚЫ ӨСТІ

Осындай қатаң талаптардың аясында әлеуметтік төлемдердің өсуі жұртқа аз да болса демеу болды. 2026 жылы Қазақстанда зейнетақы мен әлеуметтік жәрдемақы мөлшері қайта есептеліп, бірқатар төлемдер өсті. Бұл өзгеріс, ең алдымен, зейнеткерлерге, көпбалалы отбасыларға және мүгедектігі бар азаматтарға қатысты. Мемлекеттік базалық зейнетақы мөлшері ең төменгі күнкөріс деңгейіне тікелей байланысты есептеліп, оның ең төменгі көлемі 35 596 теңге болып белгіленді. Базалық зейнетақының нақты мөлшері азаматтың 1998 жылға дейінгі еңбек өтіліне қарай өседі. Мәселен, 15 жыл еңбек өтілі бар зейнеткерлер 40 680 теңге көлемінде базалық зейнетақы алса, 30 жылдан астам еңбек өтілі бар азаматтар үшін бұл төлем 55 936 теңгеге дейін жетеді. Ал ең төменгі зейнетақы мөлшері 69 049 теңге болып бекітілді. Сонымен қатар, зейнет жасы өзгеріссіз қалды: ерлер үшін – 63 жас, әйелдер үшін – 61 жас.

Көпбалалы отбасыларға көрсетілетін мемлекеттік қолдау да артты. Енді төрт баласы бар аналар ай сайын 69 200 теңге жәрдемақы алса, бес баласы бар отбасыларға 86 500 теңге, алты балаға – 103 800 теңге, жеті балаға – 121 100 теңге төленеді. Сегіз және одан көп баласы бар отбасыларға әр балаға 4 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, яғни 17 300 теңгеден төлем қарастырылған, бұл жағдайда жәрдемақының ең төменгі сомасы 138 400 теңгеден кем болмайды. Сондай-ақ, «Алтын алқа» иегерлеріне ай сайын 32 005 теңге, ал «Күміс алқа» иегерлеріне 27 680 теңге көлемінде жәрдемақы төленеді.

Бала дүниеге келген кезде берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақы – жерекпұл мөлшері де ұлғайды. Бірінші, екінші және үшінші балаға 164 350 теңге төленсе, төртінші және одан кейінгі балалар үшін бұл сома 272 475 теңгені құрайды. Егер отбасында егіз, үшем немесе төрттен дүниеге келсе, жәрдемақы әр балаға жеке-жеке есептеледі. Ал жұмыс істемейтін аналарға бала 1,5 жасқа толғанға дейін ай сайын жәрдемақы төленеді. Бірінші балаға – 24 912 теңге,

екінші балаға – 29 453 теңге, үшінші балаға – 33 951 теңге, төртінші және одан кейінгі балаларға – 38 492 теңге. Егер анасы бала күтімі демалысына дейін ресми түрде жұмыс істеген болса, ол соңғы екі жылдағы орташа табысының 40 пайызы мөлшерінде жәрдемақы алады.

Мүгедектігі бар азаматтарға көрсетілетін әлеуметтік қолдау да қайта қаралды. Жеті жасқа дейінгі мүгедектігі бар балаларға ай сайын 81 870 теңге төленеді. Жеті жастан он сегіз жасқа дейінгі мүгедектігі бар балаларға және бала кезінен мүгедектігі бар азаматтарға берілетін жәрдемақы бірінші топ үшін 111 872 теңге, екінші топ үшін 93 057 теңге, үшінші топ үшін 81 870 теңге болып белгіленді. Ересектер арасындағы мүгедектігі бар адамдарға да осыған ұқсас мөлшерде төлемдер қарастырылған: бірінші топтағы мүгедектер 111 872 теңге, екінші топ – 89 498 теңге, үшінші топ – 61 021 теңге алады.

Авария, жарылыс, радиация немесе экологиялық төтенше жағдай салдарынан мүгедек болып қалған қызметкерлер үшін жәрдемақы көлемі жоғары. Мұндай жағдайда бірінші топтағы мүгедектерге 163 739 теңге, екінші топқа 139 840 теңге, үшінші топқа 117 466 теңге төленеді. Ал кәсіби, әскери және арнаулы орган қызметкерлері қызметтік жарақат, мәртүгі немесе ауру салдарынан мүгедек болып қалса, бірінші топқа 200 357 теңге, екінші топқа 154 589 теңге, үшінші топқа 117 466 теңге көлемінде жәрдемақы тағайындалады. Сонымен қатар, мүгедектігі бар баланы тәрбиелеп отырған ата-анаға, асырап алушыға немесе қамқоршыға бала 18 жасқа толғанға дейін ай сайын 81 870 теңге төленеді. Бұл көрсеткіш өткен жылмен салыстырғанда айтарлықтай өскен.

Әлеуметтік төлемдердің өсуі халықтың осал санаттары үшін маңызды қолдау болғанымен, қымбатшылық пен салықтың қатар күшейіп жатқанын ескерсек, бұл көмектің күнделікті өмірде қаншалықты сезілетіні – алдағы уақытта айқындала түспек.

Қорыта айтқанда, 2026 жыл Қазақстан үшін тәртіп пен бақылау күшейген жыл ретінде есте қалатын секілді. Мемлекет бюджет тұрақтылығын қамтамасыз етіп, көлеңкелі экономиканы азайтуды көздеп отыр. Бұл – қажет қадам. Бірақ осы реформалардың ортасында қарапайым халықтың тұрмысы, төлем қабілеті, күнделікті күйбең тіршілігі ескерусіз қалмауы тиіс. Зейнетақы мен жәрдемақының өсуі бір сәттік жұбаныш болып, ал қымбатшылық пен қатаң талаптар ұзақ мерзімді салмаққа айналуы ықтимал. Сондықтан кез келген жаңа ереже ең алдымен адам үшін, халықтың игілігі үшін жұмыс істеуі керек. Әйтпесе тәртіп орнатамыз деп, елдің төзімін сынап алу қаупі бар.

Деректер ашық ақпарат көздерінен алынды

Дүйсенбі - Понедельник, 12 қантар

05.00, 01.00 ҚР Өнұраны
05.00 Концерт «Махаббат әлемі»
07.00 «Оян!»
09.00 «Дәстүр»
09.40 Телехикая «Ғашықтың тілі»
11.30 Телехикая «Келінжан-2»
12.30 «ОйнаIQ»
13.30 «Өзекті»
14.00 «Әлеумет»
14.20 Пульс планеты
14.30 Мультсериал «Лун-тик»
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»
17.00, 23.00 Сериал «Презумпция невиновности»
19.00 Новости
19.30 Көркем фильм
21.30 Жаңалықтар
22.00 Т/х «Жолдар»

06.00 Паутина
07.00 «Қайырлы таң Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро Казахстан!»
10.00 Худ.фильм «Собака на сене»
12.50 Худ.фильм «Бедная саша»
14.10, 02.00 «Новости»
14.20, 02.10 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.05 «Басты жаңалықтар»
19.00, 02.20 «Koremiz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Многосерийный фильм «Стая»
00.20 Ночной кинотеатр. «Мастер и маргарита»

07.00 ҚР Өнұраны
07.05, 05.50 «Әнім сен едің», ойын- сауық
07.30, 02.50 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субтитрами на русском языке
11.00, 15.40 «Реальная мистика», реалити-шоу
13.40, 01.20 Сериал «Обвиняется в любви»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35, 06.10 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Чужие грехи»
23.40 Сериал «Закон тайги»

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 «Жер жанны» - Жетісу» аудан, қала мәдени күндері
10.45 «Әсем әуен»
11.00 «Бір шәугім шай»
11.35 Д/ф «Чудо великое – Дети»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Әсем әуен»
13.05 «Единьй народ»
13.35 «Абадан»
14.00 «Өзекжарды»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «DARA LINE»
17.00 «Жетісу жақұты»
17.30 «Әсем әуен»

Сейсенбі - Вторник, 13 қантар

05.00, 01.00 ҚР Өнұраны
05.00 Концерт «Сенемін мен»
06.00, 19.00 Новости
06.30, 21.30 Жаңалықтар
07.00 «Оян!»
09.00 Жер-жаһан
09.10 «Хақың бар»
09.30, 19.30 Көркем фильм
11.30, 22.00 Т/х «Жолдар»
12.30 «ОйнаIQ»
13.30 Өзекті
14.00 «Неосеть»
14.20 Пульс планеты
14.30 Мультсериал «Лун-тик»
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»
17.00, 23.00 Сериал «Презумпция невиновности»

06.00 Паутина
07.00 «Қайырлы таң Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.45 «Модный приговор»
11.30 «Давай поженимся!»
12.10 Сериал «Знахарь»
14.10, 02.00 «Новости»
14.20, 02.10 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.05 «Басты жаңалықтар»
19.00, 02.20 «Koremiz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Стая»
00.20 Ночной кинотеатр. «Мастер и маргарита»

07.00 ҚР Өнұран
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25, 04.30 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.40, 02.50 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субтитрами на русском языке
09.30 Вечерние новости
10.10, 23.40 Сериал «Закон тайги»
12.00, 21.40 Сериал «Чужие грехи»
14.10, 01.20 Сериал «Обвиняется в любви»
16.20 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.25 К/ф «Тәртіп сақшылары»
11.05 «Әсем әуен»
11.35 Д/ф «Тазы. Сокровище нации»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
12.40 «Әсем әуен»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Баспасөзге шолу»
14.00 «Әсем әуен»
14.30 «Ғибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Аналар күні»
17.00 «Ұлт ұяты»

18.00 «19 регион» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
19.45 «Әсем әуен»
20.05 Д/ф «Тазы. Қазақтың қазынасы»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 Д/ф «Астана-Амман: жаңа мақсаттар»
21.15 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 К/ф «Мектеп президенті»
22.40 «Әсем әуен»
23.10 «Біздің толқын»

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
07.00, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 01.20 «31 әзіл» ойын-сауық
09.20 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.10 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
11.00 Мультсериал «Губка Боб»
12.20 Худ.фильм «Дети шпионов»
14.10 Худ.фильм «Морской пехотинец-5: поле битвы»
16.00 Худ.фильм «В изгнании»
18.00 Р. Уильямс в фэнтези «Джуман-Джи»
21.00 Худ.фильм «Морской пехотинец-6: ближний бой»
22.50 Сериал «Тырна»
00.10 «Ғажайыпсың» т/х
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»

06.00, 05.50 Өнұран
06.02, 02.20 Жаңалықтар
06.30, 02.50 Новости
07.00, 17.10 Мультсериал «Пороро»
08.00, 12.30 Мультсериал «Ну погоди!»
09.00 Телехикая «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
10.50, 21.40 Сериал «Стамбульская невеста»
11.40 Сериал «Листопад»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Телехикая «Шөл мен шайқас»
14.30 Телехикая «Кек қуған сұлу»
15.30 Худ.фильм Худ.фильм «Личный интерес»
18.00 Жаңалықтар. Тікелей эфир
18.30 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
19.30 Новости. Прямой эфир
20.50 Т/х «Үзілген жапырақтар»
22.30 Худ.фильм «О Марьям, Марьям»
00.20 Сериал «Месть женщины»
01.20 Т/х «Кеш келген махаббат»
03.20 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
04.20 Япырай
05.10 Телехикая «Өсекшілер»

Сәрсенбі - Среда, 14 қантар

05.00, 01.00 ҚР Өнұраны
05.00 Саят Медеуовтің «Отаным менің» атты концерті
06.00, 19.00 Новости
06.30, 21.30 Жаңалықтар
07.00 «Оян!»
09.00 Жер-жаһан
09.10 «Көзқарас»
09.30, 19.30 Көркем фильм
11.30, 22.00 Т/х «Жолдар»
12.30 «ОйнаIQ»
13.30 «Өзекті»
14.00 «Народный контроль»
14.20 Пульс планеты
14.30 Мультсериал «Лун-тик»
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»
17.00, 23.00 Сериал «Презумпция невиновности»

06.00 Паутина
07.00 «Қайырлы таң Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.45 «Модный приговор»
11.30 «Давай поженимся!»
12.10 Сериал «Знахарь»
14.10, 02.00 «Новости»
14.20, 02.10 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.05 «Басты жаңалықтар»
19.00, 02.20 «Koremiz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Стая»
00.20 Ночной кинотеатр. «Мастер и маргарита»

07.00 ҚР Өнұран
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25, 04.30 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.35, 02.50 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субтитрами на русском языке
09.30 Вечерние новости
10.10, 23.40 Сериал «Закон тайги»
12.00, 21.40 Сериал «Чужие грехи»
14.10, 01.20 Сериал «Обвиняется в любви»
16.20 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
11.30 Д/ф «Шыңырау»
11.05 «Әсем әуен»
11.40 Д/ф «Жайлы мектеп»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Әсем әуен»
13.05 «19 регион»
13.40 «Қылышсыз майдан»
14.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
14.45 Әсем әуен
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир

16.20 К/ф «Мектеп президенті»
17.00 «Дала сыры»
17.20 «Абадан»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Агро аймақ»
19.40 «Әсем әуен»
20.00 «Упавшие в пропасть»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 Д/ф «Ұлттық құрылтай: ел мүддесі»
21.20 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 К/ф «Қожайынның балалары»
22.40 «Әсем әуен»
23.20 «Аман болайық»

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 01.20 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00, 03.00 «TikTok show» ойын-сауық
09.20 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
10.10 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
11.00 Мультсериал «Губка Боб»
12.10 Худ.фильм «Дети шпионов-2»
14.10 Худ.фильм «Уличный боец»
16.10 Худ.фильм «Морской пехотинец-6: ближний бой»
18.00 Худ.фильм «Люди в чёрном»
21.00 Худ.фильм «Механик»
22.50 Сериал «Тырна»
00.10 «Ғажайыпсың» т/х
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»

06.00, 05.50 Өнұран
06.02, 02.20 Жаңалықтар
06.30, 02.50 Новости
07.00, 17.10 Мультсериал «Пороро»
08.00, 12.30 Мультсериал «Ну погоди!»
09.00 Телехикая «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
10.50, 21.40 Сериал «Стамбульская невеста»
11.40 Сериал «Листопад»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Телехикая «Шөл мен шайқас»
14.30 Телехикая «Кек қуған сұлу»
15.30 Худ.фильм «О Марьям, Марьям»
18.00 Жаңалықтар. Тікелей эфир
18.30 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
19.30 Новости. Прямой эфир
20.50 Т/х «Үзілген жапырақтар»
22.30 Худ.фильм «Бестселлер по любви»
00.10 Сериал «Месть женщины»
01.10 Т/х «Үнсіз жүрек»
03.20 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
04.20 Япырай
05.10 Телехикая «Өсекшілер»

АСАНӘЛІ - АҢЫЗ АДАМ

ҚАЗАҚ ӨНЕРІНІҢ ШОҚ ЖҰЛДЫЗДАРЫНЫҢ БІРІ ЕМЕС, ӨНЕР ӘЛЕМІНДЕГІ ДАРА ЖҰЛДЫЗ АСАНӘЛІ ӘШІМОВ АҒАМЫЗ ДҮНИЕДЕН ҚАЙТҚАЛЫ ОНЫҢ ОРНЫ ЕРЕКШЕ ЕКЕНІНЕ КӨЗІМІЗ ЖЕТЕ ТҮСКЕНДЕЙ. ХАЛЫҚТЫҢ ЖҮРЕГІНЕН ӨШПЕСТЕЙ ОРЫН АЛҒАН АКТЕР БІЗДІҢ ӨМІРІМІЗДЕ, ҚОҒАМЫМЫЗДА ӨНЕРДЕ ОРЫНДАҒАН ОБРАЗДАРЫМЕН АДАМДАРДЫҢ ҚАТЫНАСЫНА, РУХАНИ ДҮНИЕСІНЕ ӨЗГЕРІС ӘКЕЛГЕН, РӨЛДЕГІ КЕЙІПкерлерінің ізгі ойлары арқылы жүректерге үміт отын жаққан, адамға деген сенімі арқылы, өзінің өміріндегі жеңістері мен көңілге қаяу түсіретін қиын кездері көңілімізде терең із қалдырған жан. Ол жеке өмірін ешкімнен жасырып көрмеген адам. Тура сахнадағы, кинодағы өзі сомдаған рөлдеріндегі сияқты актердің жеке өмірі де көрермен алдында өтті. Біз оны қабылдап түсінгеніміз соншалық, онымен бірге қуанып, бірге қайғырдық.

БІР АВТОГРАФТЫҢ ТАРИХЫ

Алматы. М.Әуезов атындағы драма театры... Ғарифолла Есімнің «Таңсұлу» деп аталатын тарихи оқиғасы негізінде қойылған драмаға бардық. Театр фойесінде көрермендерге арналған кітап жәрмеңкесі төңірегінде жиналған әр көрермен ұнатқан кітаптарын сатып алып жатыр екен. Солардың арасынан Асанәлі Әшімовтың «С любовью ваш А...» - деп қолтаңбасы қойылған кітапты көзім шалып, сатып алдым. Көрермен залына кіріп орнымызға отырдық. Спектакль сәтті өтті. Драма аяқталған соң қатардан өтіп бара жатып үймелеген жұрттың арасынан Асанәлі ағамызды көзім шалып

АКТЕРДІҢ КІТАПТАҒЫ БІР ӨЗІЛІ

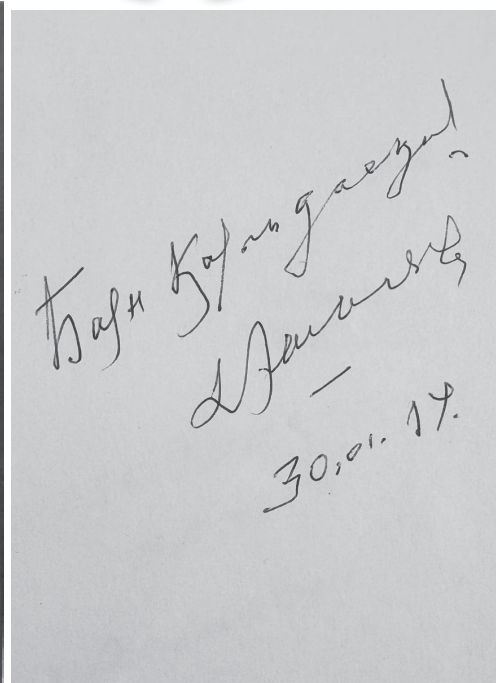
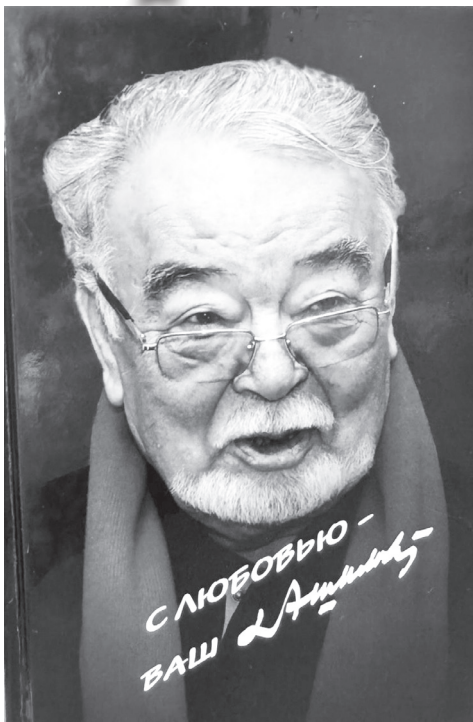
Ол кісінің өзі туралы мынадай бір әзілі кітапта бар.

— Мені бірінші рет тірі түрімді көрген кейбіреулер «Сіз Асанәлі Әшімовсыз ба?» - деп сұрайды. Мен оларға:

— Жоқ, мен оның әкесімін! — деймін.

— Балаңыз сізге айнымай тартқан екен! — деп, олар таңқалады.

— Мен өзімнің жасымды жасыра алмаймын. Әжім басқан бет жүзім, ағарған шашыммен қайта мақтанамын. Өйткені олар да мен сияқты Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты және халық әртісі! — деген жүрекжарды сөздері ол кісінің шынайылығынан хабар беріп тұрған жоқ

Ұлдары Сағи және Мәдимен

қалды. Жиналғандардың сол қатарда отырғандары ол кісімен амандасып жатыр екен. Қолымдағы кітапқа автографын қойдырып алайын деп, амандасудың аяқталуын күтіп, ел сиреген кезде мен де амандасып, қолымдағы кітапты ұсындым.

— Аға, қолтаңбаңызды сыйласаңыз

па? Жалпы, кітап актердің қызығы мен қиындығы аралас өмірі туралы баяндайды.

АЛЫСТАҒАН ЖҰЛДЫЗДЫҢ ЖАРЫҒЫ

Біз өмір сүріп жатқан ғарыштың бір кішкентай ғана Жер деп аталатын бұрышында аспан денелері бізге жарық беріп отырса, Асанәлінің орындаған рөлдері ішкі дүниемізді қозғап, кейіпкерлерінің іс-әрекеттері арқылы оның бейнесі біздің бойымызда ұмытылмастай сақталды.

Актердің рөлді соншама шеберлікпен орындауы зерденде қалып, оның азан айтып қойған есімі емес — рөлдегі атын айтатын болдық. Көбіміз оны Асанәлі дегеннің орнына «Бекежан ше, чекист Чадьяров ше, спектакльдегі рөлі Еламан ше», — дейтін болдық.

Оның сахналық кейіпкерлері де қым-қиғаш оқиғаларды бастан өткізіп, өмірлері де қақтығыстарға толы болады. Соны көрерменге шынайы бейнелеп жеткізгені нанымды болғандықтан, Асанәлі орындаған образ көңілде қалатыны сөзсіз. Көрермен ол рөлді қабылдайды. Сол орындалған рөл арқылы актерді бағалап, оның өнеріне, шеберлігіне бас иесің. Айтып жүресің ұмытпай.

Ол орындаған рөлдер арқылы өмірде

адамдар қандай екеніне көз жеткізесің. Қай рөлде ойнамасын, ол адам сені өмірде жіберетін қателіктер мен кемшіліктерді жеңіп немесе жеңіліп, тағдырыңның жақсы сәттерін бағалай білуге үйретеді.

Ия, біздің өміріміз космостық уақытпен өлшегенде қас-қағым сәт қана. Уақыт деген бір сәтте зымырап өте шығатын адам өмірі. Қазақтың даналары айтқандай «өмір — қамшының қысқа сабындай». Өмір өз заңымен жүріп жатқанымен, мындаған көрерменнің жүрегінен өшпес орын алған, ішкі дүниеңе позитивті ықпал еткен өнердің Асанәлі ағамыздай жарық жұлдызы жарқырап тұра бермек!

Ол кісі біздің рухани өмірімізді кеңейтіп, жарқыратып кетті десек қателеспейміз.

Асанәлі ағамыз қайтқаннан кейін әлеуметтік желіде жазбалар көп болды. Аңыз ағамызды ел қатты жоқтады. Сол жазбалардың ішінен көзім шалып қалғаны:

— Ол кім, соншама егіліп жатырсыңдар, Асанәлі деген не істепті соншама? — деген жазба мені қатты шошытты.

Кім болса да мұны жазған адам не қазақ киносын көрмеген, не драма театрына бармаған, не газет-журнал оқымайтын надан біреу сияқты.

Осы ойымды таныс жастармен бөліскенде олардың айтқаны:

— Қазіргі жастар Шварцнеггерді біледі, бірақ қазақ актерлары мен әртістерін білмейді... — деген жауап қатты.

— Неге? Оған кім кінәлі? — деген сұрақты мен жастарға қоя алмадым...

"Конец атамана" фильмінде

тақырып болғанымен ойланатын мәселе.

Дегенмен, өзекті өртеген екіншісі басып, Асанәлі ағадай өнерде жарық жұлдыздары бар қазақ өнері еш уақытта қараңғыда қалмайды, өзі мәңгілікке кетсе де оның өнері әлі талай қазақ жаста-

"Абай" спектакліндегі Айдар рөлінде

рына үлгі, өнеге болары анық! — деп ой түйіндедім.

Баян ТАҢАТАРОВА

Жұбайы Майрамен

маған... - деп едім, бетіме қарап тұрып:

— Атың кім, қарағым? — деді. — Атым Баян. Кеуде қалтасынан қаламын алып, қолтаңбасын қойып берді.

— Өнерді, өнер адамын сыйлағаныңа рахмет, қарындасым! — деп қолымды қысты. Жас балаша қуандым. Бұл 2014 жылдың 30 қаңтары еді. Үйге келе сала бас алмай оқып шықтым. Кітап орысша жазылған екен. Өте тартымды жазылыпты.

2026

Қаңтар Ақпан

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
29	30	31	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	1

Ақпан Март

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
26	27	28	29	30	31	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	12	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	1

Наурыз Сәуір

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
23	24	25	26	27	28	1
2	3	4	5	6	7	8
9*	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24*	25*	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

Сәуір Маусым

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3

Маусым Шілде

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11*	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Маусым Шілде

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	1	2	3	4	5

Шілде Тамыз

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
29	30	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

Тамыз Ақпан

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31*	1	2	3	4	5	6

Қыркүйек Октябрь

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
31	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	1	2	3	4

Қазан Қараша

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
28	29	30	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26*	27	28	29	30	31	1

Қараша Жаңбыр

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
26	27	28	29	30	31	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

Желтоқсан Қаңтар

Дс/Пн	Сс/Вт	Ср/Ср	Бс/Чт	Жм/Пт	Сб/Сн	Жс/Вс
30	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3

ЖАҢА ЖЫЛ АЛДЫНДА...

Алғаш келген кезіндегімен салыстырғанда, Лондонның шулы көшелері Гүлжамал үшін тым оғаш сезілмейтін болып кетіпті. «Үш күннен кейін көрге де үйренесің» демей ме. Бір жылдан астам уақыт өткенде, айналасына әжептәуір бейімделіп, қазір межелеген жеріне адаспай жететін және қайда барса да үйін тауып келе алатын болды. Алғашқыдай емес, біршама тіл сындырып, ағылшынша еркін сөйлей де алатын деңгейге жеткен.

Ел жақтан жаңадан келген алғашқы айдың бір аптасында Гүлжамал екі қызынан адасып қалып қызық болған. Сол оқиғаны еске алса, екі қызы әлі күнге дейін ішек-сілесі қатып күледі. Қыздары «осында қозғалмай тұр» деп қалдырып кеткен жерде тұрақтамай өзінде де бар. Анандайтын жердегі бір дүкенге кіріп шыға қоймақшы болған. Қырсық қылғанда, телефонын тағы үйде ұмытып кетіпті. Дүкенге кіріп аралап әлгі орнына келсе қыздары жоқ. Олар шешелерін іздеп кетсе керек.

Жан-жағына қарап, үйіне баратын көшені нобайлап, такси ұстайтын бағытын анықтағысы келді. Бірақ, дәл қай тұстан қалай келгенін өзі де аңғармай қалыпты. Осы жаққа қарай таксимен келе жатқанда Биг Бэн мұнарасының қасынан өткен секілді болған. Кімнен сұрарын білмей дағдарып тұрғанда, жол бойымен өтіп бара жатқан полицейді көре сала:

-Сэр, дю спик инглиш? - депті ғой, сасқанынан. Полицей таңдана жалт қарағанда, дәл артында қосарлана күлген екеудің үні естіледі. Бұрылып қараса, қыздары тұр екен. Содан бері олар Гүлжамалды «анамыз Англия сақшысының ағылшыншасын тексерген әлемдегі алғашқы адам» деп атап, күні бүгінге дейін жиі әзілдейді.

Көрі Еуропа төріндегі осынау көне қаланың Гүлжамалдың туып-өскен Сарыарқадағы Астана-насына мүлде ұқсамайтын тұстары тым көп. Ең бергісін айтқанда, қыс ортасында даңғыл бойында гүлзары жайнап, көк майсасы көз тартып тұратыны қызық.

Аландары тым шулы және оған көше музыканттары мен әншілерінің бар өнерін салып орындап жататын әуесқой концерттерін қосып қойыңыз. Қай жағына қарасан да, көше бойындағы «look left, look right» деген жол белгілері көзге түсе береді. Бұл тіпті, қаланың басты рәмізіне айналып кеткендей ме, қалай, өзі.

Ағылшын үлгісіндегі биязылық дейтін нәрсенің де Лондон көшесінде бірден аңғарылатын тағы бір қызық үрдіс. Иін тірескен көп адам ығы-жығы араласып, ерсілі-қарсылы ағылып жатқанда, біреулерді болмашы сүйкеп өту, кейде соғып қала жаздау дегендер жиі болып тұрады. Ондай кездің ербірінде «Sorry» деген сөзді бәрі таласып-тармасып, тіпті, жарысып айтатындай көрінеді. Жалпы, бұл алып қалада дәл осы сөздің қайталана беруі тым жиі. «Ағылшындар не болса, соған көшіріп сұраудан жалықпайды екен» деп Гүлжамал алғашында зығырданы қайнайтын. Қазір оған үйреніп кетіпті. Мұндай сыпайгершілік Виктория патшайым тұсында «Жентелмендік әдеп» деген моральдық тәрбие мен көзқарастың нәтижесінде пайда болып қалыптасқан дейді ғой. Оны Лондон университетінің магистратурасында оқып жатқан тұңғыш қызы айтқан.

Қызы демекші, Гүлжамалдың мұнда ат арылтып келіп, жат елдегі бөтен қала тұрғыны болуының басты себебінің өзі «бала оқыту» деп аталатын соңғы жылдары пайда болған тың үрдіс. Бұл ерине, қазіргі қазақ қоғамындағы саяси элитаға ғана тән құбылыс.

Гүлжамалдың екі қызы бар. Кенжесі былтыр бакалавр бойынша бірінші курсқа түскен. Үлкені магистрлік білім алуға келген. Оларды «түсті» дегеннен гөрі отағасы Кемелбай екі қызын әлемнің ең қымбат телемақылы оқу орны саналатын осы университетке «түсірді» деу шындыққа саяды.

Ал, Гүлжамал Лондонның қақ төрінен байы сатып әперген жайлы пәтерде тұрып, екі қызының ас-суын әзірлейді. Оқулары мен тәлім-тәрбиесіне Кемелбайдың алдында жауап береді.

Қазақ өкіметінде жоғары лауазымдық қызметтердің бірін атқаратын отағасы қаласа ер аптаның соңында, шаруалары қарбалас болып жатса, айына бір-екі рет Астанадан келе салады. Ал, Қазақстанда болатын мейрам күндеріндегі демалыстарын отағасы көбінесе, Лондондағы қатын, бала-шағасымен бірге өткізеді. Ал, қыздары жазғы демалысқа шыққанда Астанадағы үйлеріне оралуларына мүмкіндік табады. Әу бастағы отбасылық келісім мен отағасының пәрмені солай.

Сөйтіп, Гүлжамал ханым Лондон көшесімен үйіне қарай келе жатты. Қолындағы телефонын сөмкесіне салып, алға бір қадам аттағаны сол еді, қарсы келе жатқан әлде бірбеумен соқтығысып қалды. Сөмкесі қолынан түсіп кетті. «I'm sorry» деген сыпайы үн шықты да, жердегі

сөмкесін алып ұсынды. Ізінше, әлгі нәзік дауыс: -Сіз қазақсыз ба, апай? - деді, көптен бері көшеде естілмеген өзінің ана тілінде.

Сөмкесін алып жатып, жүзіне қараса, жас шамасы әлі отызға де жете қоймаған жас келіншек тұр. Әлде, қыз ба, несі болса да, қазақ екені әлгі көрініп тұр. Сәнді киінген, жүзі көрікті, қос жанары мөлдіреген, әп-әдемі қазақ қызы.

-Иә, қазақпын.
-Кешіріңіз, апай! Ыңғайсыз болды, байқамай қалдым.

-Оқасы жоқ, айналайын! Құжынаған көптің ортасында, мына ірі қалада апалы-сіңілі екі қазақ соқтығысып қалғанымыз қызық болды ғой - деп, екеуі де күлісіп алды да танысуға көшті.

Сөйтсе, ол екеуінің ауданы, ауылы бір әрі рулас, аталас жандар екен. Қарға тамырлы қазақ деген осы. Ауылдағы бір-бірінің кейбір туыс-туғандарын екеуі де білетін болып шықты.

-Сіңілім-ау, бұл қалада қайдан жүрсің? - деген Гүлжамал Жаңыл есімді әлгі қызға жік-жапар болып:

-Қане, біздің үйге жүр! Мұнда жап-жақын жерде тұрамыз. Жайланып шәй ішіп отырып, әңгімелесейік! - деді. Жаңыл да келісе кетті.

Екеуі көп отырып, ұзақ әңгімелесті. Сабақтан келген екі қызымен де таныстырып қойды. Жаңыл үшеуіне де қатты ұнады. Әсіресе, ашық-жарқын мінезі Гүлжамалды тіпті тәнті еткендей болды. Оның үстіне жат жерде өз ауылының тумасы, арғы түбін қуса, жеті атаға да жетпейтін бауыры болып шықса, қалай қуанбасқа.

Жаңыл өзінің жай-күйі туралы да еш бүкпесіз айтып берді. Лондонға келіп қоныстанғанына он жыл болыпты. Құнды қағаздар бюросында брокер болып қызмет етеді. Қазір отыз үш жаста. Тоғыз жасар ұлы бар. Бірақ, күйеуге тимеген. Ол баланы қайдан, қалай тапқанын да Гүлжамалдан жасырмады. Бар сырын ақтарды деуге де болады.

- Жасым жиырмадан енді ғана асып, университеттің соңғы курсың бітіріп, диплом жұмысын қорғаған кезім. Бізге мемлекеттік емтихан комиссиясының төрағасы болып үкімет кабинетінде біршама жоғары қызмет атқаратын бір ағай келді. Емтихан тапсырғанда да, диплом қорғаған кезімде де әлгі кісі менен көз алмай отырады да қояды. Әдетте сырттан келіп қатысатын ондай төрағалар емтихан басталғанда азғана уақыт отырып кетіп қалады ғой. Сосын, диплом тапсырарда ғана бір көрініп жоқ болады. Оны біз аға курстарда оқитындардың тәжірибесінен жақсы білеміз. Ал, біздің төраға емтихан басталардан бұрын келіп,бәрін бітіріп ең соңында қайтады. Бірдемелерді сылтауыратып менімен сөйлесуге тырысады. Оның үстіне мен старостамын ғой. Маған деген көзқарасын өзгелер де аңғарған секілді. Құрбыларым «Төрағаны сындырдың. Сенің арқанда ол бүкіл курсқа оң көзімен қарайтын болды» десіп қалжындайды. Шыны керек, курста ғана емес, ол тұста университеттегі маңдай алды сұлулардың бірі едім.

- Ой, қазір де сұлусың ғой? Алғаш көргенде, еркек тұрмақ әйел заты менің өзім сынып қалдым - деп, Гүлжамал күлді. Оны екі қызы да жарыса құптап, ауыздарының суы құрығанша, ажарының ашықтығын айтып, мақтасып қойды.

- Қазақта бір дәрекілеу мақал бар ғой, «беттің қызылы к*ттің соры» деген. Елуді

еңсерген әлгі төраға диплом тапсырарда менің мақтауымды жеткізіп, біраз көсілді де, қызметке шақырған жолдаманы да қоса беріп, аяқ астынан жарылқап тастағаны. Бірақ, жиналыс соңынан ол кісімен оңаша сөйлестім. Ұсынысын қабылдай алмайтынымды айтып, мемлекеттік қызметке тәжірибем жоқтығын алға тарттым. Жас болсам да, іштей бірдемені сезетін секілдімін. «Алмақтың да салмағы бар» дегендей мұндай тосын сыйдан аулақ жүрейін деген ойда едім. Алайда, әлгі көкем де қадалған жерден қан алатын пәле екен, қоймады ғой, қоймады. «Қызметке қабылданған күннен бастап, өз қамқорлығыма аламын, сендей өсетін жастарды қолдай алмаса, несіне ер азамат болып жүрмің» дей ме, қайдағы-жайдағыны айтып болмаған соң «ауылдағы әке-шешеммен ақылдасайын» деп бір сәт құтылғандай болдым.

Оншақты күн бойы курстас құрбы-құрдастар бас қосып, диплом жүдүк, қыдырдық, ойнап-күлдік дегендей оқу бітірген жастардың тірлігі белгілі ғой. Астанадан елу-ақ шақырым шағын ауылда тұратын үйіме бардым. Әке-шешем де қуаныштары қойындарына сыймай той-томалақ жасады. Менің үкіметтің маңызды бір буынына қызметке шақырылғанымды ауылға бірге келген құрбыларымнан естігенде әкем байғұстың жүрегі жарылардай-ақ қатты қуанды. Мен бір отбасындағы бес қыздың кенжесімін. Ерке өстім, тентектігім де, тікбақайлығым да бар. Өкіметтік қызметке бармаймын, ауылдағы кооперативке бухгалтер боламын деп біраз қиғылық салдым. Әлгі төрағасы түсікр күнде телефон соғып, қызметке шақырады. Әке-шешем де, апа-жезделерім де «мұндай мүмкіндікті жіберме, өсесің. Карьера да керек қой» деп жан-жағымнан үгіттеп қоймайды.

Ақыры не керек, әлгі төрағаның ұсынысын қабылдап қызметіне кірістім. Үкімет орны деген аты дардай болғанымен жұмысында соншалықты күрделі ештеңе жоқ секілді. Әлде, менің қабілет-қарымым мен біліктілігім керемет болды ма, қайдан білейін. Жұмысты ұршықша иіріп әкеттім десем, мақтанған болмаспын. Үш айдан кейін екі бөлмелі пәтер алдым. Алты айдан кейін бөлім басшысы болып қызметім өсті. Былай өз күшіммен де мұның бәріне қол жеткізер едім, ерте ме кеш пе. Бірақ, әлгі қолы ұзын, лауазымы үлкен төрағаның тікелей араласуымен маған деген қолдау-қолпаштаудың астыртын жасалып жатқанын ішім сезетін. Мұндай шектен шыққан қамқорлықтың өтеуі қиын болатынын да білдім. Сол үшін қызметтен кетуге бірнеше рет оқталдым.

Бірақ, ауылдағыларға мені мақтаныш етіп жүрген, әке-шеше, туыс-туғандарымның көңілін тағы қимадым. «Пәленшенің қызы аяқ астынан үлкен қызметке бара қалып еді. Қолынан ештеңе келмей қуылып қалыпты ғой» деп табалайтындардың да табыларын білдім. Егер шынымен қолымнан іс келмейтін біреу болсам, ештеңеге қарамастан шығып кете берер едім. Қолдан келген соң тағы намыстанасын.

Сөйтіп жүргенде, өзім құдіктенгенімдей-ақ әлгі төраға менен жиырма сегіз жас үлкендігіне қарамай қырындайтынды шығарды. Шетелге іссапарларға шыққанда мені міндетті түрде тізімге енгізіп қоятын болды. Барған жерлердің бәрінде оңаша бөлмесіне шақырып алады. Сондай сапарлардың бірінде ол да дегеніне

жетті. Аяғым ауырлап қалды. Мен келісsem, ол бәйбішесінен ажырасып үйленуге дайын көрінеді. Онысына мен үзілді-кесілді қарсы болдым. Біреудің шаңырағын ойрандап, қатын-баласының көз жасына қалып, қалай бақытты боламын? Оның үстіне өзімнен екі мүшелден астам үлкен жасамыс байға тигенімді ауылым естігенде әке-шешем жұрттың бетіне қалай қарайды? Ал, оң жақта отырып бала тапсам, одан асқан қасірет тағы жоқ. Сондықтан, көз көрмес, құлақ естімес жаққа кетіп жоғалайын деп шештім де осы Лондонды таңдадым.

Төрағаның қолы ұзын ғой, бұл жерден де мені баспаналы етті. Астанадағы үйімнің кілтін кіші жездеме тапсырдым да, сол сәтте қарамды батырдым. Осында босанып ұл таптым. Төрағаның қуанышында шек болмады. Астанадан ат арылтып, сол сәтте ұшып келді. Ол өзі біреудің жалғыз ұлы екен. Осы жасқа дейін екі перзент көрген, екеуі де қыз көрінеді. Нәрестені алғаш келіп көргенде көз жасына ерік берді, бейшара. «Әке-шешем осы немересін көре алмай өмірден өтті». - деп, кемсеңдеп тұрып жылады дерсің. Аяп кеттім. Негізі, оны маңыма жолатпайын деп ойлағанмын. Қалай болғанда да, ұлымның әкесі ғой деп жаным ашып, келіп көріп тұруына және өскен кезде әкесі екендігін жасырмауға уәде бердім. Бірақ, менімен жақындау жайында ойыңа да алмайсың деп қатаң ескерттім. Солай болды да. Күні бүгінге дейін ол ұлына келіп тұрады. Қазір мектепте оқитын ұлым әлі он жасқа толмаса да ересек адам секілді ақылды. Бәлкім, тым ерте есейген болар. Мені жазғырасыздар ма, жер-жебіріме жетіп жамандайсыздар ма, өздеріңіз біліңіздер. Шындығым осы! - деп, Жаңыл сөзін аяқтап, көзіне жас алды.

Гүлжамалдың да көңілі босап, жас келіншекті қатты аяп кетті:

- Әй, дүние-ай! Қыз баланың тағдыры қиын ғой. Ұлыңның аты кім?

- Данияр.

- Жаңыл жан! Ұлыңды ертіп, үйге келіп тұр. Менің қыздарыммен таныссын. Бұлар да елді сағынып жүр. Баланың да іші пысатын шығар. Бір мезгіл өзің де келіп, екеуіміз әңгіме-дүкен құрып бір серпіліп тұрайық! - деді, Гүлжамал шын көңілмен.

- Гүлке, ниетіңізге рақмет! Әрине, араласып тұрайық! Осында тұратын бір топ қазақ әйел бар. Біразы менімен тағдырлас қыздар, ішінара сіз секілді бала оқытып жатқан апалар да бар. Екі аптадан кейін кезекті бір кездесуіміз өтеді. Жаңа жыл қарсаңында болатын бас қосуымыз ғой. Мен сізді ертіп барып бәрімен таныстырайын - деді, Жаңыл.

- Оның табылған ақыл ғой, Жаңыл жан! Шынын айтсам, кейде үйге сыймай аласұрып кетемін. Соңғы кезде отағасы да шаруасы қарбалас болып, келе алмай жатыр. Бәрі өз қандастарымыз болса, әрине, неге таныспасқа - деп, Гүлжамал қуана-қуана келісті.

Қуандық Шамахайұлы
Abai.kz

Жалғасы келесі санда

БАЛАЛАР ҮЙІНДЕГІ ОҚИҒА

1998 жылы қараша айында, қай газет екені қазір есімде жоқ, әйтеуір сол кездегі көп басылымның бірінде:

«Балалар үйінің тәрбиелеушілерін шоқындырып жатыр. Оларға жексенбі сайын «баба Клава», «баба Вера» деген қартаң әйелдер себеттерін тәтті-дәмдіге толтырып кезектесіп келіп тұрады. Қайырымдылық жасап жүргендей болып балалардың ықыласын өздеріне аударып жылы-жылы сөйлеп, басынан сипап, арқасынан қағып бауырына тартады. Өкеден - айбат, анадан - мейірім көрмей өсіп жатқан жыртық көңіл балалар өздеріне жасалған мұндай қамқорлық пен жақсы лебізді тез қабылдап, бірден үйірсек болып, енді шіркеуге барғыштап жүр. Орыстың баласы болса сөз қозғамас едік, шіркеуге баратындардың көбі - өзіміздің қара көздер...» деген мазмұндағы мақаланы оқыдым.

Газеттің сөз етіп отырғаны - Алматының іргесіндегі Бағанашылдағы нөмірі 1 балалар үйі. Өзім жұмыс істейтін «Балабөбек» балалар қоры шама-шарқынша сәлем-сауқатымызды алып барып тұратынбыз. Жоғарыдағы мақала қабырғама шаншудай қадалып, маған үлкен ой салды. Шіркеу жетім балаларға жіті назар аударып өз жұмыстарын ұтымды жүргізіп жатыр екен. Шындап келгенде, олар жаман ештеңе істеген жоқ, керісінше, өз діндерін насихаттап, жасөспірімдердің теріс жолға түсіп адаспауына ықпал етіп отыр.

Сол кезде біздің мешіттердің діндарлары жетімдер үйіне жиі барып балалардың санасына сәуле түсіріп, ниетін өздеріне бұратындай үгіт-насихат жүргізіп, мұсылмандыққа бұрса, қолын кім ұстапты?

Тек сәлем-сауқат көтеріп келетін менің қолымды кім қағыпты?

Қабырғасы қатып, омыртқасы бекімеген, ой көзі әлі ұйықтап жатқан бүлдіршіндерді, өзіміздің қазақтың балаларын тапа-тал түсте көзімізді бақырайтып қойып шоқындырса, оған кім кінәлі?

Алдымен сезіміз көп, ісіміз аз өзіміз кінәліміз. Мен осындай тұжырымға келіп, балалар үйінің қазақ тәрбиешілерімен жайлап сөйлесе жүріп ол жердегі алды он жеті, соңы бес жастағы қазақ балаларының түгелге жуығы сүндетсіз екенін білдім. Бұлардың ішінде бірталайы христиан дінін қабылдап, шіркеуге барып шоқынып та үлгеріпті. Қатты ағашты жұмсақ құрттың тесе алатыны секілді үнемі жұмсақ та жылы сөйлесе қамқөңіл

Зейнеп
Ахметова

КҮРЕТАМЫР

бала қалай шыдасын, оның үстіне адамның дінге деген сеніміне біздің елде ешбір тосқауыл жоқ, ол әркімнің өз қалауы және бұл заңмен бекітілген. Дегенмен тұлдыр жетімі бар, тірі жетімі бар қазақ балаларының иесіздігін, сенгіштігін, керек болса ана тілінде екі ауыз сөздің басын құрай алмай қақалатынын пайдаланып, шетінен шоқындыруға кіріскен мына жымсықы әрекеттері қаскөйлік секілді, ертеңгі күні қазақты қазаққа айдап салудың бір әдісі секілді көрінді. Содан біз де қарап қалмау үшін жиірек келгіштеп, қазақ балаларымен әртүрлі тақырыпта қызықты әңгімелер өткізіп, арасында өз дініміз жайлы, сүндеттің ер бала денсаулығына пайдасы туралы айта бердім. Өз еріктерімен «сұлуланғысы» келетіндерге көмегіміз дайын екенін, «Балбөбек» қоры бәрін ұйымдастырып мойнына алатынын жеткіздім. Аллаға шүкір, жұмысым нәтижесіз болмады, көпке бармай-ақ алды он алттыда, кішісі сегізде он бала «біз сүндетке отырамыз» деп өз еріктерімен келісім берді. Бұл мен үшін өте үлкен жетістік еді, өйткені бұған дейін осы балалар үйінде ешқашан мұндай шара өтпеген, тіпті сөз де қозғалмаған екен. Қол байлауым шешілгендей алып-ұшып Алматы облыстық аурухананың бастығына барып, барлық жағдайды түсіндірдім, көмектесуін өтіндім. «Ақымаққа айғай аз -

ақылдыға ишара да жеткілікті» дегендей, Болат Еділбайұлы Жуашев, әй, бір сабаз азамат екен, сөзімді бірден іліп әкетті:

- Бұл деген - сауабы үлкен игілікті іс қой, мұсылмандық жағынан да, медициналық тұрғыдан да өте қажет дәстүр.

Ол балалар - онсыз да тағдырдың қатаң талқысына түсіп шер жұтып, жалтақтап жаутаңқоз болып жүргендер. Қолымыздан келіп тұрғанда тым болмаса осылай көмектесейік. Тез сіз екі күн мұрсат беріңіз, біз оларды бір-бірінен бөліп әр палатаға шашыратып аурулардың қасына жатқызбайық. Барлығы бірге болып, бір жерден ем қабылдайтындай жағдай жасайық. Бұл дәрігерлер мен медбикелерге де ыңғайлы болады, - деді.

Рахметімді жаудырып, көңілім өсіп, бес адамнан тұратын ұжымыма сүйінші сұрай келдім. Барлығы өз балаларын сүндеттегелі жатқандай қуанып белді буып, жеңді түріп дайындыққа кірісіп кетті. Балаларға бастан-аяқ жаңа киім алдық, екі күннің ішінде он сүндетжайде тіккізіп үлгердік, ақ қалпақ алуды да ұлытпадық. Көрімдік, шашуларымызды қамдадық. Ол кезде облыс орталығы әлі Талдықорғанға көшпеген кез ғой, әкімшіліктен микроавтобус сұрап алып балаларды ауруханаға

жеткіздік. Айтса да, бұрыннан араласып жүрген молдалығы бар жақсы танысым Нұралы деген ағайды «сүндет дұғасын» оқып, бата бергізу үшін алып бардық. Сүндеттен соң балаларға көрімдік беріп, құтты болсын айтып, дәрігерлер мен медбикелерге шашу тараттық. Сөздің қысқасы, барлық жөн-жоралғымен өткіздік. Балалар төрт күннен соң құлан таза жазылып шықты. Шағын автобусты ленталармен, шарлармен безендіріп, балаларға жаңа киімдерін кигізіп Бағанашылға келдік. Мұндағылар да қарап қалмапты, әсіресе балалар ұлтына қарамай «сұлуланған» жолдастарын майданнан қайтқан ба-тырлардай уралап қарсы алды. Сол күні ереже-әдеттерінен тыс дастарқан жайылып, балалар ән салып, би билеп әп-әдемі той болды.

Балалар үйінде ескерусіз қалған дәстүрді жаңғыртып ары қарай жалғасуына жол ашқанымыз үшін «Балбөбектің» ұжымы ерекше қуанышта болдық. Сауапты істің үлкен-кішісі болмайды, тек оны істеуге шынайы ықылас, ақ ниет керек екен.

Зейнеп АХМЕТОВА,
«Күретамыр»
Жарас Кабишевтың парақшасынан

ӘЛЕМДЕ ТАЛАЙ ҚЫЗЫҚ БАР

Дәрігерлер, оның миының іштен бұзылып туғаны соншама, ол ешқашан жүре де, сөйлей де алмайды деген-ді. Сондықтан әкесі оны үйіне алып кетіп, қарайлаумен болды, үш жасында ол энциклопедияларды жатқа білетін.

1951 жылдың 11 қарашасында Солт-Лейк-Ситиде қорқынышты диагнозбен бір бала дүниеге келді. Ол мидағы екі жарты шарды байланыстырып тұратын шамамен 200 миллион жүйке талшықты - күсті дене (мозлистое тело) жоқ болып дүниеге келген болатын. Сол кезде медицина мамандары бір ауыздан, «бұл бала болашақта толыққанды өмір сүре алмайды» деп шешіп, оның ата-анасына «баланы арнайы мекемеге тапсырыңдар да, алаңсыз өмірлеріңді жалғастыра беріңдер», - деген.

Оның әкесі Фрэн Пик жаңадан дүниеге келген ұлы Кимге қарап: «Жоқ!» - деген сөзді айтып, өзгелерді таң қалдырды.

Бұл шешім ғылымның болжамына қарсы шығып, адам миы туралы тірі жан сенбестей ерекшеліктерді ашты.

Үш жасында басқа балалар әріптерді жаңа танып жатқанында, Ким кітаптарды бір оқып болғаннан кейін, тұтас бүге-шігесіне дейін жаттап алатын болды. Ол кітаптың тек мазмұнын ғана емес, әрбір сөзін, тыныс

белгісін, тіпті бет номерлеріне дейін дәл айтатын.

Жылдар өте келе оның мүмкіндіктері нейробиологтардың өзін таң қалдырды.

Ол кітаптың екі бетін қатарынан: сол көзімен - сол бетін, оң көзімен - оң бетін, бөлек-бөлек оқи беретін. Ол кітаптардың көпшілігін бір сағаттан аз уақыт ішінде оқып шығатын және жадындағы ақпараттың 98 %-ын есінде сақтай алатын болған.

Ким өмірінде шамамен 12 мың кітапты жаттап алған. Оның ішінде тарих, әдебиет, география, музыка, Шекспир, ауа райы болжамдары, телефон кітапшалары, спорт статистикасы да бар. Кимнің жады лезде және тамаша қол жетімді тірі кітапханаға айналған.

Тіпті одан мысалы, 1847 жылдың 15 наурызы аптаның қай күні болғанын сұрасаңыз, бірден айтып бере алатын. Сонымен қатар, ол сол күні ауа райының қандай болғанын және әлемдегі маңызды оқиғаларды есінде сақтай алады.

Оған NASA ғалымдары қызығушылық танытты. Барлық медициналық стандарттар бойынша оның миы мүлде дұрыс жұмыс істемейі керек еді. Бірақ әдеттегі байланыстардың орнына ол ерекше - байланыстар жасады, бұл оған керемет есте сақтау қабілетін берді. Бұл нәрсенің қалай болғанын ғалымдар бүгінге дейін түсіндіріп бере алмайды.

Бірақ сонымен қатар күрделі қиындықтар да болды. Ким өз киімінің түймесін тіге алмайтын және тістерін тазалай алмайтын. Ол қорбандап, ыңғайсыз жүретін. Әлеуметтік белгілер (социальные сигналы) ол үшін күрделі еді.

Күнделікті өмірінде ол түгелімен әкесінің көмегіне мұқтаж еді.

Фрэн бүкіл өмірін кезінде жұрттар «одан

түк шықпайды» деген баласына арнады.

Олар ұзақ уақыт тыныш ғұмыр кешті. Кимнің ақылға сыймас санасы жайлы тек жақын туыстары мен жақсы білетін кітапханашысы ғана білді.

1984 жылы сценарист Барри Морроу Кимді кездейсоқ конференцияда кездестіріп, оған тарихи даталар жайлы бірнеше сұрақ қойып, жауабын алуға асықпайды. Ол болса сол заматта дәлме-дәл, адам сенгісіз нақты жауап берген екен.

Бірақ Барри бұған таң қалған жоқ. Оны таң қалдырған Кимнің бойындағы жылулық, юмор және оның адам баласына деген қызығушылығы, адамгершілігі болды.

Осы оқиғадан қатты әсер алған Барри сценарий жазады. Осыдан барып «Жаңбыр адамы» (Человек дождя) фильмі түсіріледі.

1988 жылы Дастин Хоффман түскен бұл фильм төрт «Оскарды» жеңіп, ең жақсы фильм деген атақ алады. Ол фильм миллиондаған адамға саванта синдромы жайлы тақырыпты ашып, нейроалуантүрлілік туралы түсінікті өзгертті.

Киммен танысқан соң Дастин Хоффман: «Бұл кездесу адам миының мүмкіндіктері мен шынайы қайырымдылықтың не екендігі туралы түсінігімді өзгертті» - деді.

Нағыз «Жаңбыр адамы» (Человек дождя) Ким Пик атақты адам болып шықты. Ол әкесімен бірге саяхаттап, халық алдына шығып, ойланудың басқа әдістері жайлы және мүгедек адамдардың қадір-қасиеттері туралы әңгімелер жүргізді.

Адамдар «тірі калькуляторды» көруге келіп жатты. Олар сөйтіп, Шекспирді жақсы көретін, әзілдерге жұрт қатарлы күлетін, басқа адамның отбасына қызығушылық танытатын және әрбір әңгімені жылдар бойы есте сақтайтын адамды тапты.

Әрбір қойылымнан кейін Ким оны тыңдағысы келетін кез келген адаммен сағаттап әңгімелесіп, кітаптар ұсынып, әзілдесіп, оларға маңыздылығын білдірді. Ол

даңқа құмар емес еді, ол үшін маңыздысы - байланыс болды.

2009 жылдың желтоқсан айында оның өмірі 58 жасында жүрек ауруына байланысты кенеттен үзілді.

Оның миы ғалымдарға зерттеуге берілді. Зерттеулер күні бүгінге дейін жалғасуда, ол бұрын түсіндірілмеген байланыстарды анықтауда. Дегенмен, оның құбылысы толығымен түсіндірілмеген күйінде қалып отыр.

Кейбір сырларды ашудың қажеті жоқ. Оларды тек қабылдап, құрметтеу керек.

Ким Пик мүгедектік пен данышандық қатар өмір сүре алатынын дәлелдеген жан. Толыққанды емес, бір мүшесі кем ми неше түрлі кереметтер жасай алады. Көйлегінің түймесін қадай алмайтын адам әлемнің адам әлеуеті туралы түсінігін өзгерте алады.

Дәрігерлер оны ешқашан жұмыс істей алмайды деген болатын. Ол көптеген адам өмірде оқып бітіре алмайтын көп кітапты жаттап, есінде сақтай алды.

Олар оның миы «сынып» қалған деген. Ол қарапайым өзгеше адам еді және кей жағынан көп адамнан артық болатын.

Кимнің әкесі берілмеді.

Ал Ким 58 жыл жасады, ол сонысымен медициналық болжамдардың кесіп айта-тын жағдайы жоқ екенін, жалпы алғанда махаббаттың диагноздан маңызды екенін, сосын әр адамның өмірінің шексіз құны бар екенін дәлелдеді.

Оның есімін естеріңізге сақтаңыздар. Әкесі Фрэн Пикті естеріңізге сақтаңыздар, ол дәрігерлер кеңесіне «жоқ» деп, ал ұлына «иә» деп сынақтан қашпаған жан. Сонысымен махаббат пен тұрақтылықтың өмір бойы кез келген шекарадан асып түсетінін дәлелдеді.

Мухаббат ЯДГАРОВА
аударған Жүрсін Кәрім
(Ғаламтор желісінен алынды)

Бейсенбі - Четверг, 15 қаңтар

ХАБАР	
05.00, 01.00 ҚР Өнұраны	17.30 «Әсем әуен»
05.00 «Алашұлы» тобының ән кеші	18.00 «19 регион» /тікелей эфир
06.00, 19.00 Новости	18.40 «Әсем әуен»
06.30, 21.30 Жаңалықтар	19.30 «Таза мекен»
07.00 «Оян!»	20.00 «Әсем әуен»
09.00 Жер-жаһан	20.10 Д/ф «Агронаука ресурс или обуза?»
09.10 «Біздің назарда»	20.30 Қорытынды жаңалықтар
09.30, 19.30 Көркем фильм	21.00 Д/ф «Сенім саммиті»
11.30, 22.00 Т/х «Жолдар»	21.15 «Әсем әуен»
12.30 «ОйнаIQ»	21.30 Итоговые новости
13.30 «Өзекті»	22.00 К/ф «Туған күніңізбен, Анашым»
14.00 «Культурный контекст»	22.40 «Әсем әуен»
14.20 Пульс планеты	23.10 «Біздің толқын»
14.30 Мультсериал «Лунтик»	
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»	
17.00, 23.00 Сериал «Триггер»	

ЕВРАЗИЯ

06.00 Паутина
07.00 «Қайырлы таң Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.45 «Модный приговор»
11.30 «Давай поженимся!»
12.10 Сериал «Знахарь»
14.10, 02.00 «Новости»
14.20, 02.10 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.05 «Басты жаңалықтар»
19.00, 02.20 «Koremix-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Стая»
00.20 Ночной кинотеатр. «Мастер и маргарита»

КТК

07.00 ҚР Өнұран
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25, 04.30 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.35, 02.50 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субтитрами на русском языке
09.30 Вечерние новости
10.10, 23.40 Сериал «Закон тайги»
12.00, 21.40 Сериал «Чужие грехи»
14.10, 01.20 Сериал «Обвиняется в любви»
16.20 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.25 К/ф «Агронаука ресурс или обуза?»
11.05 «Әсем әуен»
11.40 Д/ф «Агронаука ресурс или обуза?»
12.00 «Келін BATTLE» /тікелей эфир/
14.00 «19 аймақ»
14.40 «Агро аймақ»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Қожайынның балалары»
17.00 «Өзекжарды»

Жексенбі - Воскресенье, 18 қаңтар

ХАБАР

05.00, 01.15 ҚР Өнұраны
05.00 «Жеті қазына»
07.00 «Алғашқы»
08.00 Концерт Almaty Cover Show-2024
10.00 Мультфильм «Маленький большой герой»
11.20 Мультсериал «Царевна и дракон. Магическая книга»
12.00 Худ.фильм «Петляя времени»
14.00 «Әмір өрнегі»
15.15 Т/х «Келінжан-5»
16.30 Т/х «Жолдар»
19.00 «7 күн»
19.40 Глобальная события
20.00 «Қызық times»
21.15 Фэнтези «Другой мир-2: Эволюция»
23.15 Концерт «Сезімді қайтейін»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Тамаша city»
07.15, 01.55 «П@утіна»
09.00 «Повора на колесах»
09.50 «Золотая коллеуция союзмультфильма»
10.45 Сериал «Тростинка на ветру»
14.30 «Три аккорда»
16.25, 20.45 Сериал «Золотая клетка»
20.00 «Аналитика»
00.15 Худ.фильм «Желание»

КТК

07.00 ҚР Өнұран
07.05 «Күлкістан», ойын-сауық Тұсаукесер!
08.00, «Әнім сен едің», ойын-сауық
08.10, 02.50 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субти-

Жұма - Пятница, 16 қаңтар

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Өнұраны
05.00 Концерт «Ана қадірі»
06.00, 19.00 Новости
06.30, 21.30 Жаңалықтар
07.00 «Оян!»
09.00 Жер-жаһан
09.10 «Арнайы репортаж»
09.30, 19.30 Көркем фильм
11.30, 22.00 Т/х «Жолдар»
12.30 «ОйнаIQ»
13.30 «Қоғам пікірі» саяси ток-шоуы
14.30 Мультсериал «Лунтик»
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»
17.00, 23.00 Сериал «Триггер»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Паутина
07.00 «Қайырлы таң Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.45 «Модный приговор»
11.30 «Давай поженимся!»
12.10 Сериал «Знахарь»
14.10, 03.15 «Новости»
14.20, 03.25 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30, 03.35 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент online»
20.55 «Поле чудес»
22.00 Сериал «Стая»
01.45 Ночной кинотеатр. «Мастер и маргарита»

КТК

07.00 ҚР Өнұран
07.05, 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25, 04.30 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.35, 02.50 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субтитрами на русском языке
09.30 Вечерние новости
10.10 Сериал «Закон тайги»
12.00 Сериал «Чужие грехи»
14.10, 01.10 Сериал «Наперекор судьбе»
16.20 «Реальная мистика», реалити-шоу
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Артистка»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.30 «Әшпес ерлік»
11.05 «Әсем әуен»
11.35 Д/ф «Су»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Әсем әуен»
13.05 «19 регион»
13.40 «DARA LINE»
14.30 «Таза мекен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир
16.15 Ауа райы
16.20 К/ф «Туған күніңізбен,

трами на русском языке
10.30 Сериал «Закон случайных совпадений»
13.50, 22.40 «Реальная мистика», реалити-шоу
16.50, 01.30 «Қарапайым ханшайым», докудрама
19.00 «Арнайы репортаж», әзіл мен ән думан кеші
21.00 «Портрет недели» с Артуром Платоновым
22.00 «Было дело» документальный детектив

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 «Апта» (қаз)
09.30 «Апта» (рус)
10.00 «Әсем әуен»
11.00 «Шашу»
11.45 Д/ф «Бекзат өнер»
12.00 «DARA LINE»
12.50 «Әсем әуен»
13.40 «Дала сыры»
14.00 «Келін BATTLE»
16.00 «Әсем әуен»

Анашым»
17.00 «Бір шәугім шай»
17.30 «Әсем әуен»
19.00 «Жетісу жақұты»
19.35 «102» сообщает»
20.00 «Әсем әуен»
20.05 Д/ф «Су»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 Д/ф «Сеть ненависти»
21.20 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 «Келін BATTLE»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 01.40 «31 әзіл» ойын-сауық
09.10, 03.00 «TikTok show» ойын-сауық
09.40 Мультсериал «Пингины Мадагаскара»
10.30 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
11.20 Мультсериал «Губка Боб»
12.40 Худ.фильм «Дети шпио-нов-2»
14.20 Р. Уильямс в фэнтези «Джуман-Джи»
16.20 Худ.фильм «Люди в чёрном-2»
18.10 Худ.фильм «Люди в чёрном»
21.00 Худ.фильм «Кровь за кровь»
23.10 Сериал «Тырна»
00.30 «Ғажайыпсың» т/х
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02, 02.30 Жаңалықтар
06.30, 03.00 Новости
07.00, 17.10 Мультсериал «Пороро»
08.00, 12.30 Мультсериал «Ну погоди!»
09.00 Телехикая «Ғаламат ғасыр. Хюррем»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
10.50, 21.40 Сериал «Стамбульская невеста»
11.40 Сериал «Листопад»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Телехикая «Шөл мен шайқас»
14.30 Телехикая «Кек қуған сұлу»
15.20 Jahankez. Бағдарлама
16.00 Худ.фильм «Подкидыш»
18.00 Жаңалықтар. Тікелей эфир
18.30 Сериал «Великолепный век. Хюррем»
19.30 Новости. Прямой эфир
20.50 Т/х «Үзілген жапырақтар»
22.30 Худ.фильм «Домоправитель»
00.30 Сериал «Мсть женщины»
01.30 Т/х «Үнсіз жүрек»
03.30 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
04.20 Япырай
05.00 Телехикая «Өсекшілер»

16.45 Д/ф «Бекзат өнер»
17.00 «Шашу»
17.40 «Әсем әуен»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Абадан»
18.45 «Әсем әуен»
19.00 «Өзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Бір шәугім шай»
20.35 Д/ф «Маленькие большие люди»
21.00 «Жер жәннаты - Жетісу» аудан, қала мәдени күндері
22.55 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 05.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық
08.10 Мультсериал «Губка Боб»
09.00 Мультсериал «Кунг-фу Панда»

Сенбі - Суббота, 17 қаңтар

ХАБАР

05.00, 02.00 ҚР Өнұраны
05.00 «Жеті қазына»
07.00 «Алғашқы»
08.00 Концерт Asrap FM радиосының 1 жылдығына арналған кеш
10.00 Мультфильм «Феи: Тайна страны драконов»
11.15 Мультсериал «Царевна и дракон. Магическая книга»
12.00 Фэнтези. «Другой мир-2: Эволюция»
14.00 «Жекпе-жек Айтыс»
15.30 «Қызық times»
16.45 Т/х «Келінжан-5»
17.45 Т/х «Жолдар»
19.00 «7 күн»
19.40 Жұмыр жер
20.00 «Cover show»
22.00 Худ.фильм «Петляя времени»
00.00 Концерт «Абайдың әндері»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Тамаша city»
07.30, 02.45 «П@утіна»
09.00 Худ.фильм «Француз»
11.20 «Қаймақ»
12.00 Худ.фильм «Вместо нее»
19.00, 02.00 «Koremiz-шоу»
20.00 «Асау жаңалықтар»
20.35 «Заң мен ел»
20.55 «Қош келдің, 2026! Дობро пожеловать, 2026!»
01.05 «Команды!»

КТК

07.00 ҚР Өнұран
07.05, 06.00 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.30, 00.30 «Қаралы жесір», өзбек телехикаясы. С субтитрами на русском языке
10.00 Вечерние новости
10.40 Сериал «Артистка»
14.10 «Реальная мистика», реалити-шоу
17.10, 02.40 «Қарапайым ханшайым», докудрама
18.00, 03.20 «Әділ мен Дананың ән шашуы», ән кеші
21.00 Сериал «Закон случайных совпадений»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.25 «Ойлан»
11.05 «Әсем әуен»
11.35 Д/ф «Орта дәліз»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Әсем әуен»
13.05 М/ф «Отырар дастаны»
13.15 М/ф «Бәйдібек би»
13.35 «Әсем әуен»
14.00 «Жетісу жақұты»
14.35 «102» сообщает»
15.00 «Аман болайық»

09.30 Кулинарная программа «Готовим с Адель»
10.00 Телевикторина «TeleBingo»
10.30, 01.00 Реалити-шоу «New me»
10.50. 03.00 «TikTok show» ойын-сауық
11.00 Худ.фильм «Облачно, возможны осадки в виде фри-каделек»
12.50 Худ.фильм «Рио»
14.40 Кино. Тейлор Китч в фэнтези «Джон Картер»
17.10 Худ.фильм «Черная пантера»
19.50 Худ.фильм «Ковбои против пришельцев»
22.20 Худ.фильм «Джордж форман: несокрушимый»
01.30 «31 әзіл» ойын-сауық
03.30 «Time Vine» ойын-сауық
03.50 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.00 Телевикторина «Bala battle»
04.30 «What's up?» ойын-сауық
05.30 Ризамын

15.40 «Әсем әуен»
16.35 Д/ф «Орта дәліз»
17.00 «Шашу»
17.40 «Әсем әуен»
18.00 «Әсем әуен»
18.50 «Әсем әуен»
19.00 «Ұлт ұяты»
20.00 «Дала сыры»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 «Апта» (каз)
21.30 «Апта» (рус)
22.30 Д/ф «Жауынгер»
23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.40 «Әзіл студио» ойын-сауық
07.00 «Күліп All» ойын-сауық
07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық
08.20 Мультсериал «Губка Боб»
09.10 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
10.00 Кулинарная программа «Готовим с Адель»
10.30 Шаншар
12.00 Худ.фильм «Жажда мести»
15.00 Кино. Дакота Фаннинг в фэнтези «Паутина шарлот-ты»
16.50 Худ.фильм «Рио»
18.40 Кино. Тейлор Китч в фэнтези «Джон Картер»
21.10 Худ.фильм «Черная пантера»
23.50 Худ.фильм «Кровь за кровь»
02.00 «Bizdin show» ойын-сауық
03.30 «Тамаша Live» ойын-сауық
05.00 «1001 Әзіл» ойын-сауық
05.10 Телевикторина «Bala battle»
05.30 «What's up?» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02 Тақиясыз періште. Үздік бөлімдер
07.00 Мультсериал «Пороро»
07.30 Союзмультфильм
08.20 Худ.фильм «Домоправитель»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
13.00, 21.40 Сериал «Стамбульская невеста»
13.50 Сериал «Листопад»
14.40 «Өн мен әнші». Концерттік бағдарлама
16.30 «Интуиция» Музыкалық шоу
18.30 Мультфильм «Мулан»
20.50 Т/х «Үзілген жапырақтар»
22.30 Худ.фильм «Два билета домой»
00.20 Түпсана және жасыл нәски
01.10 «Құтқару қызметі»
02.00 Жұлдызды шаңырақта
03.00 Қызықты weekend
03.40 Япырай
04.50 Т/х «Өсекшілер»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02 Тақиясыз періште. Үздік бөлімдер
07.30 Доктор Тажина
08.10 Худ.фильм «Два билета домой»
10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь»
13.00, 21.40 Сериал «Стамбульская невеста»
13.50 Сериал «Листопад»
14.40 «Әзіл әлемі» Әзіл-сықақ бағдарлама
17.10 Мультфильм «Мулан»
18.40 Мультфильм «Мулан-2»
20.50 Т/х «Үзілген жапырақтар»
22.30 Худ.фильм «По соображениям совести»
00.50 Түпсана және жасыл нәски
01.30 «Құтқару қызметі»
02.30 Жұлдызды шаңырақта
03.30 Қызықты weekend
04.10 Япырай
05.00 Т/х «Өсекшілер»

АРМАН ҚУҒАН

ҰСТАЗДАР ҚАЛДЫРҒАН МӘңГІЛІК ІЗ

Мектеп қабырғасында бойымызға білім нәрін егіп, жүрегімізге ізгіліктің нұрын сепкен ұстаздарымыз бастауыш сыныпта әліппені үйреткен, ешқашан қабақ шытпаған мейірімді тәтейіміз Батырбекова, химия пәнінен сабақ берген терең білімді Хаби Мұхамадиев, география пәнінің мұғалімі кең пейілді Рәбиға Мұхамадиева, бұрынғы игі жақсылардың жолын қуып, қазақ тілі мен әдебиетін бойымызға қондырған Қожантай Сұранчин, алгебра, геометрия, тригонометрия тәрізді күрделі пәндерден сабақ берген, білімі ұшан-теңіз Мүбәрәк Хасенбекова апай, орыс тілін зердемізге ұялатқан, жүрегі жұмсақ Раиса Шаяхметова, ағылшын тіліне мойын бұрдырған, бөрімізді айналып-толғанып жүретін Зәкия Есекеева, дене шынықтыруды күнделікті әдетімізге айналдырған, соғыс ардагері Әділ Исабеков ағай, тұла-бойымызды ән құдыретіне ұйытқан Ведин Борис Тимофеевич т.б. біздің санамызға сәуле түсіріп, рухани көкжиегімізді көтерді, ойлау кеңістігімізді кеңейтті.

ИНТЕРНАТТЫҢ ТАМАҒЫН СЫНАҒАН АЛЕША-КӘКІМСЕЙІТ

Біздер интернат тәрбиеленушілері және үйден қатынап оқытындар (домашние) болып бөлінетінбіз, бірақ ол ешқандай алауыздықты, жікке бөлінушілікті тудырмайтын, жәй ғана сөз ретінде айтылатын.

Класстасымыз Кәкімсейітті біз «Алеша» дейтінбіз, себебі аспазшы апайымыз тетя Шура оны Алеша деп атайтын. Ол кісі Кәкімсейіттің анасы Дәмеш тәтемізбен «тамыр-жекжат» боп жақын араласып кеткен адам еді. Кәкімсейіт – Алеша өзіндік ұстанымымен, шыншылдығымен, тікшілдігімен, алғашынан қайтпайтын бірбеткейлігімен ерекшеленетін. Үнемі «Неге?» деген сұраққа жауап іздеп жүретін.

Күндердің күнінде, 9-шы класста болуы керек, оқушылардың жалпы жиналысында Советхан интернат тәрбиеленушілері кеңесінің төрағасы, ал Алеша оның орынбасары, әрі шаруашылық секторының меңгерушісі болып сайланды. Екі сабаз мұны зор бедел, әрі биліктің таптырмас құралы деп түсініп, іске қол-аяқтарын түрініп, белсене кіріседі.

Интернат басшысы Жүніс Тыналин ағай жоқта кабинетіне кіріп, жұмсақ креслоға жайғасып, алдағы атқарар жұмыстарының жоспарын құрып, қолға алатын шаруалар легін пысықтап, өздерін шынайы қожайын ретінде сезіне бастайтын.

Ол заманда Л.И. Брежневтің билікке келуімен тұрмыстық жағдай түзеліп, тоқшылықтың лебі ескен, кеңестік жүйеде өзін-өзі басқару (самоуправление) деген тетік қолға алынған-ды. Сондықтан болар, олар мұны тура мәнінде ұғынып, демократия иісін сезініп, жұмыстарын бірден ас мәзірінің құрылымын түгендеп, тексеруден бастайды.

Туындаған сұрақтар болса шаруашылық ісінің меңгерушісі (завхоз), әрі тәрбиеші Мұхамәди Абдуллин ағайдың алдына қоймақ болады. Сондағы сауалдары:

- интернат балалары неге ашқұрсақ, тамақ мәзірі неге калориясыз тамақтардан тұрады.

- неге ет қазанға толық көлемде салынбайды, майлы тұздықтар жетіспейді, тиісті ас мөлшерінің граммы сақталмайды, берілетін қант-кәмпит саны тым аз, бір-екіден аспайды.

Ұсыныс: ас мәзірін түрлендіру керек. Жұмыртқа, көкөніс, жеміс-жидек жегіміз, сүт, айран ішкіміз келеді. Балалар шулап, біздерге арызданып жатыр, «түсте де, кешке де қарнымыз ашады» деп.

Біз өз тарапымыздан жасақталған асхана кезекшілерінің санитарлық нормалар мен ережелерді толық сақтауына кепілдік береміз - деген талаптарын айтуға бекініп, ағайдың алдына кабинетіне келеді.

Дәл кірерде Советхан қасқаның

БАЛА КЕЗДЕН БІРГЕ ӘСІП, БІР СЫНЫПТА ОҚЫҒАН АЛТЫНДАЙ ҰЛДАР МЕН КҮМІСТЕЙ ҚЫЗДАРДЫ ӘРКІМ ДЕ ЕСТЕ ҰСТАРЫ АНЫҚ.

ҮШТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ № 16 МЕКТЕПКЕ 1957 ЖЫЛЫ 1-ШІ СЫНЫПТА ТОҒЫСЫП, АЛҒАШ ӘРІП ТАНЫҒАН, ОН ЖЫЛ БОЙЫ ТӘЛІМ-ТӘРБИЕ АЛҒАН, КЕЙІННЕН ИНСТИТУТ ДӘЛІЗДЕРІ МЕН ҚЫЗМЕТ БАСПАЛДАҚТАРЫНДА АЗАМАТ БОЛЫП ҚАЛЫПТАСҚАН ЖАРҚЫН КҮНДЕР, БІР КҮНГІДЕЙ БОЛМАЙ, КҮНДЕЙ КҮРКІРЕП, НАЙЗАҒАЙДАЙ ЖАРҚЫЛДАП ӨТЕ ШЫҒЫПТЫ.

МЕКТЕП ҚАБЫРҒАСЫНДА, ИНТЕРНАТ БӨЛМЕЛЕРІНДЕ ӨТКЕН ШУАҚТЫ КҮНДЕРДІ ҚАЛАЙ ҒАНА ҰМЫТАРСЫҢ?

МҰҒАЛІМДЕРІМІЗДЕН ҰРЫС ТА ЕСТІДІК, БҰРЫШҚА ДА ТҰРДЫҚ, ҮЙ ТАПСЫРМАСЫН ДА БІР-БІРІМІЗДЕН КӨШІРДІК, ӘСІРЕСЕ МАТЕМАТИКА, ФИЗИКА, ХИМИЯ ПӘНДЕРІНЕН МЕДАЛИСТЕРІМІЗ АҚЫЛБЕК КЕНЖЕБЕКОВ ПЕН ҚҰНДЫЗ ДАРБАСОВАДАН.

ӘСІРЕСЕ, ИНТЕРНАТТА ЖАНЫМЫЗ ДА, СЫРЫМЫЗ ДА БІР БОЛҒАН, БІР ҮЙДІҢ БАЛАЛАРЫНДАЙ, ТАЙ-ҚҰЛЫНДАЙ ТЕБІСІП, БІРГЕ ДОП ҚУЫП, БІР ҚАЗАННАН АС, БІР ШӘЙНЕКТЕН ШАЙ ІШКЕН ДОСТАРЫҢДЫ ҚАЛАЙ ҒАНА ЕСТЕНШЫҒАРАРСЫҢ?АРТЫҢАҚАРАСАҢЕСКЕАЛАРЛЫҚДҮНИЕЛЕРКӨП-АҚ. ШЫНДЫҒЫНДА, ҚЫСТЫҢ АҚ ТҮТЕК БОРАНЫНДА, САРЫ ШҰНАҚ АЯЗЫНДА, 30-40 ГРАДУС СУЫҚТАРЫНДА РАЗЪЕЗДЕРДЕН ЖОЛАУШЫ НОВОСИБИРСК – ТАШКЕНТ, КРАСНОЯРСК – ТАШКЕНТ ПОЕЗДАРЫМЕН (КЕЙЖЫЛЫ ОЛАРТАҢҒЫ 4 – 5 ТЕРДЕ КЕЛЕТІН) АПТА САЙЫН ИНТЕРНАТҚА ҚАТЫНАП ОҚУ, БІЗДЕРГЕ ОҢАЙ БОЛМАДЫ. СОНДЫҚТАН ДА БОЛАР ТАБАНДЫ ДА ШЫДАМДЫ БОЛЫП ӨСТІК.

жүрегі дауаламай алған бетінен қайтып, кері бұрылып кетеді. Ал әкесі жаудан қайтпаған, 2-ші дүниежүзілік соғыстың қаһарманы Шолпанғалидың баласы Алеша болса, арыстанның аузынан шөп алар жаужүрек батырдай, ағайының алдына жеке-дара барып, талаптарын қояды. Қол астындағы баладан мұндай оспадарлық қылықты күтпеген Мұхамәди ағайымыз басында сасып қалғанымен, тез есін жиып:

- Әй, сен қайдан шыққан дәусің, тойынған екенсің, ақ май, ақ нан жеп отырып, есіргеніңе не жорық? Мен сені дұрыс бала ғой деп жүрсем, нағыз антұрған екенсің ғой», - деп ашуға ерік беріп, жер тепкілейді.

Бір жеті өткен соң кикілжің мектеп директоры Саттыбаевтың да құлағына жетеді. Сол күннің ертеңіне класс жетекшіміз Зәкия Хамитқызы: «Бекмұхамедов, Ешмұханбетов, не бүлдіріп жүрсіңдер? Сендерді 6-шы сабақтан кейін директор шақырып жатыр, неге, осы тыныш жүрмейсіңдер, ел-жұртты шулатпай», - деп қынжылыс білдірді.

Мектеп директоры Саттыбаевтың жүзі суық, сұсты болатын, сондықтан біз ол кісінің көзіне түспеуге тырысып, ығып-бұғып қашқалақтап жүретінбіз. Арғы-бергіні жіті зерделеп, сауысқандай сақ жүретін әккі Советхан істің насырға шапқанын түсініп, 5-ші сабақтан кейін, құмнан қашқан қу түлкідей табанын жалтыратады. Алеша болса батырға тән аңғалдығымен, қабағынан қар жауып, кірпігіне мұз қатқан директордың алдына барып, «тәуекел қыл да тас жұт» деп, қағазға түсірген сауалдарын тізбелейді. Ал «Бекмұхамедов қайда?» деген сұраққа «Білмеймін» деп қысқа жауап береді.

- Өзін-өзі басқару дегеніміз, тәрбиешіге, мұғалімге қарсы шығу емес, қайта оларға көмекші болып, қастарынан табылуды білдіреді. Ал сендердің істеп

жүргендерің лаңкестік, екі араға іріткі салып, от жағу», - деп зекиді.

- Біз сендердей белсенді, жігерлі жастарды, оқу озаттарын арқа тұтып, оқушыларға үлгі етуге тырысамыз, ал сендердің істеп жүргендерің мынау? Бұл шектен шыққандық. Бұдан былай мұндай өрескел істерге жол беруші болмаңдар, - деп қаһарланғанымен, екілік қамқорлық танытып, жылы шыраймен шығарып салады.

Досымыз «түсіндім» деп, мойнын салбыратып, ұнжырғасы түсіп, ортамызға келгені есімде қалыпты. «Балаларға майлы тамақ жегізем, дәмді ас ішкізем» деген революциялық бастамасы қарсылыққа ұшырап, басы дауға қалған Алеша Советханмен бір жетідей сөйлеспей жүріп, көп ұзамай арадағы ренішті ұмытып, ойын туын тігіп кетті. Өмірде екі дос бірін-бірі тыныс көріп, егіз қозыдай жарасып, жақын жүретін.

КҮТПЕГЕН КЕЗДЕСУ

Осындай, екеуінің драмаға толы хикаяттары көп. Бірде, 1990 жылдардың басындағы ішкі миграция көші-қон басталған, азық-түлік тапшы аласапыран жылдары Қаратал аудандық ішкі істер бөлімінде жауапты қызмет атқаратын Советхан Алматыда ҚазГУ-де оқытушылық қызметте жүрген Ақылбекке: «Бала-шағаң бар ғой, келіп көкөніс алып кетсейші», - деп қоңырау шалады. Көп күттірмей Ақаң да жетіп, үш-төрт қап көкөністі (картоп, жуа, сәбіз, бұрыш т.т.) теміржол вокзалына жеткізеді. Перронға шыққандарында құлақтарына гүрілдеген таныс дауыс естіледі. Ақылбек бірден: «Мынау, Алеша ғой?» дейді. Советхан да «Иә, Леханың дауысы!» деп қоштай жөнеледі де, ілезде оны тауып алып, жол бойындағы дәмханаға тартады. Советхан даяшыға тапсырыс беріп, алдарына бір

жартылықты қояды да, өзінің қызметте екенін ескертіп, жолаушы поезды келерде оралатынын айтады. Қайта айналы келгенінде екеуінің жағалары жайлауда болып, қызара бөрітіп отырғандарын көреді. Сол сәтте тартылдап-гүрсілдеп поезд та келеді. Советханның нұсқауымен кезекші полицейлер мәшектерді вагонға тиеп, екеуін Алматы бағытындағы көлікке отырғызып, жолсеріктерге тапсырады. Матайға баруы керек Алеша «Қайда барамыз?» деп үн қатады. Советхан «Матайға» деп жауап береді. Көптен кездеспеген екі класстас, «сен жақсы, мен жақсы» деп отырып, ахаңды шамадан тыс алып қойса керек. Советхан болса екі достың өз беттерімен үйлеріне жете алмайтынын сезіп, түсерде бір-біріне сүйеу болсын, көмектессін, әрі Леха Ақылбектің шаңырағын көріп, отбасымен танысып қайтсын деген игі тілекпен, осындай оқыс шешімге барады да, Ақылбектің келіншегі Айымға хабарласып, болған жайды қалжың араластыра баян етеді. Таңертең баласы Асқарды жіберіп, оларды поездан тосып алуын сұрайды. Содан, Алеша, ертеңіне Айымның жайған дастарханынан дәм татып, ыстық сорпа ішіп, басын жазып, кері қарай Матайына қайтады. Бұл оқиға Эльдар Рязановтың «Ирония судьбы или с легким паром!» фильмін еске түсіреді.

АЛМАТЫ - РУХАНИ БАЙЛЫҚ ОРТАСЫ

Мектептегі жадыда жатталып қалған тағы бір елеулі оқиғаға келсек, 1966 жылдың көктемгі демалысында, наурыз айының соңында 9-шы класста оқып жүргенімізде, Қазақ темір жолына қарасты мектептер арасында өтетін өнер байқауының іріктеу кезеңінің жеңімпазы ретінде, шараның ақтық сайысына қатысу үшін Алматыға бардық. Ән-күй пәнінің мұғалімі Б.Т.Ведин және мектебіміздің бетке ұстар беделді мұғалімі, өзі әнші, әрі спортшы, Алматыда қызмет істегенінде ұлтымыздың небір ығай-сығайларымен жақын араласқан Зейнел Есекеев сынды сал-сері, өзінің сол шақтағы байланыстарын пайдаланып, Қазақ мемлекеттік хор капелласының жетекшісі, әрі бас хормейстрі, ҚР еңбегі сіңген қайраткер, атақ-даңқы өнер сүйер қауымға кеңінен таныс Анатолий Молодов пен оның көмекшісі, әрі жары Гүлжазира Ахметова ханымды репетицияларымызға шақырып, мастер-класс бергізді. Соның арқасында басқалардан оза шауып, жеңімпаз атанып, айды аспанға шығарған едік.

Сол кездің кештерінде жетекшілерімізден сұранып, Алматыны аралайтынбыз. Жатын орнымыз 2-ші Алматы теміржол вокзалының маңындағы жатақхана.

Бір күні менің мұрындық болуыммен Көрпеш, Советхан, Алеша, Оңақ бесеуіміз М.Әуезов атындағы драма театрына «Еңлік-Кебек» спектакліне бардық. Билет жоқекен, «ауылдан арнайы келіп едік» - деп жалынып-жалбарынып жүріп, зорға кірдік. Бұл қазақ мәдениеті қара шаңырағының, ұлттық өнер ордасының табалдырығын алғаш аттауымыз еді. Театрға «пенде болып кіресің, адам болып шығасың» деп бекер айтылмаса керек. Кіргенен сезімдеріңнен, ластанған көңілдеріңнен тазарып шығады екенсің. Менің өз басым, содан кейін театр құдыретімен «ауырдым». Адамның рухани азығы саналатын театрдан сусындап, бәрінен де Жапал қойшының рөлінде көрінген Сейфолла Телғараевтың ойынына сүйсініп қайтқан едік. Ертеңгі күні, 1-ші сәуірде футболдан СССР чемпионатының жоғары лигасында ойнайтын Алматының «Қайраты» мен «Крылья-Советов» Куйбышев (қазіргі Самара) командалары арасындағы маусым ашар матчқа барып, Республикалық Орталық стадионның төрінен табылды. Сол күні ауа-райының суық болғаны, қатты жел соққаны, тоңғанымыз есімде қалыпты. Ойын 0 – 0 есебімен тең аяқталды. Иә, үлкен спортпен қауышуымыз да содан басталды. «Қайраттың» негізгі құрамындағы Косенков, Юрий Стулов, Вадим Степанов, Анатолий Федотов, Станислав Каминский, Юрий Скулкин,

КЕЗДЕР-АЙ!

Леонид Остроушко, Анатолий Ченцов, Тимур Сегізбаев, Сергей Квочкин, Олег Мальцевтерді көзімізбен көріп, төбеміз көкке жеткендей қуандық. Ол кезде, қазіргідей емес футбол жұлдыздарының

есімдерін 10 - 15 минуттық радио репортаждардан ғана еститінбіз.

БӘЙГЕ АТЫНДАЙ ҚҰС ҚАНАТТЫ ҰЛДАР

Мектеп өмірінен кейін әркім өз тұғырына қонып, Жаратқанның бойларына бітірген қасиеттеріне қарай түрлі қызметтерде еңбек етті. Арамыздан бәйге атындай құс қанатты жүйріктер де, үстінен су төгілмес майда жүрісті жорғалар да көптеп шықты.

Солардың ішінен қашанда тау суындай сарқырап, қара нөсер жаңбырдай төгіліп жүретін, ұсақтылықтан ада, денесі де, дүниетанымы да ірі, қайыспас қара нардай қайратты Көрпеш Құсморданов Алматы мемлекеттік зооветеринариялық институтын тәмамдап, биология ғылымдарының докторы атанып, ҚР Ғылым академиясында жауапты хатшы қызметін абыроймен атқарған.

КАЗГУ-дің түлегі, химия ғылымдарының докторы, сол білім ордасында ұзақ жылдар оқытушы болған, Алжир Халық Республикасының жоғары оқу орнында сабақ берген, бойы мен ойын ашу-ызадан аулақ ұстап, жібектей есіліп жүретін, озық ойлы, жоғары эрудициялы, қай тақырыпты болмасын түбіне дейін қазбалап, зерделеп, мазмұнын ашатын, алыстан тұспалдап, астарлап сөйлеп, ақыл-кеңесін беретін классымыздың үздігі, шамшырағы Ақылбек Кенжебековты бөле-жара атар едім.

Өмір майданында тұлпар шабыс танытып, әдептен озбаған, ізгі ниетті Советхан Бекмұхамедов КазПИ-ді бітірген соң, Қапал, Бөрлітөбе аудандарының ішкі істер бөлімдерінде басшының идеология істері жөніндегі орынбасары болып, майор шенінде қызмет еткен.

Адал жүріп, шын сөйлейтін, ойын ашық айтып, пікірін батыл түрде білдіретін аңғал азамат Кәкімсейіт (Алеша) Ешмұхамедов «ертеден шапса кешке озған, ылдидан салса төске озған» жүйріктей, білім жолында Алматы теміржол техникумын бітіріп, Қазақ шойынжолының Матай дистанциясында кадр бөлімінің басшысы болып, ажқүрек әділдігімен көзге түскен.

Жүрегі жылы, пейілі кең, алды бар, арты жоқ Онақ Ниязбеков Алматы қаласындағы мемлекеттік ауылшаруашылығы институтының механика факультетін тәмамдап, көп жылдар бойы кеден саласында Хоргос бекетінде істеген, әрдайым хан баласындай нық, би баласындай тік сөйлейтін.

Жоғарыда көрсетілген оқу орнының агрономия факультетін бітіріп, ауданымыздың «Абай» атындағы совхозда бас агроном, кәсіподақ комитетінің төрағасы қызметтерінде жақсы қырынан танылған, іс-қимылы ширақ, тұла-бойы мазасыздықтан жаралған, соған қарамастан байсалды да салмақты мінезге ие Мұрат Тұяқов, тепсе

жілік сындыратын қыран бүркіттей қуатты, көзі ашық, көкірегі ояу Қуан Есенаев пен ақылына парасаты сай, байыпты да сабырлы, кіммен болса да сырын ішіне бүкпей, жайдары сөйлесетін Төлеухан Дүркімбаев Өскеменнің технологиялық институтында білім алып, өндіріс саласында моншақтап тер төкті.

Қуан Есенаев Алажиде астық қабылдау және өңдеу кәсіпорнында аға инженер боп істеді. Ол кезде бұл өндіріс ошағы Алакөл, Ақсу, Сарқан, Қапал, Бөрлітөбе аудандарынан астық қабылдайтын. Уақыт өте ол Қырғызстанның Ыстық көл аймағындағы Рыбачье кентінің астық элеваторы заводы директорының орынбасары болды. Тәуелсіздік жылдары елге оралып, Талдықорғанда қаржы және коммерциялық құрылымдарда еңбегін жалғастырды.

Төлеухан болса өндіріс ошағынан партия-совет органдарына қызметке ауысып, Талдықорған облыстық комсомол комитетінде бөлім меңгерушісі, облыстық партия комитетінде нұсқаушы, Текелі қаласы атқару комитетінің төрағасы, Текелі шикізат өңдеу және сыра шығару заводының директоры қызметтерінің тізгінін ұстады.

Нар бурадай шабынып, спорттың сан түрінен өрнек салып, тұлпар аттай ойқастаған өжет ойлы, ер мінезді Нұрәділ Жанықбаев Алматыдағы мемлекеттік дене шынықтыру және спорт институтын бітіргеннен кейін, ішкі істер органдары қызметіне тартылып, Талдықорған қаласында қылмыстық істерді іздестіру бөлімінде аға инспектор, уақыт өте әскери полицияда жоғары лауазымдық қызметтер атқарып, полковник шенінде отставкаға шықты.

Ал ринг төсінде томағалы сұңқардай, тырнағын бүрген бүркіттей қарсылас біткенді тулақтай қағып, жүндей түткен Болат Сағындықов болса, 1968 жылы Ресейдің Барнаул қаласында өткен, КСРО-ның жастар арасындағы чемпионатында алтыннан алқа тағып, Кеңес Одағының чемпионы атанды және көптеген халықаралық турнирлердің жеңімпазы ретінде тұғырдың ең биік сатысына көтерілді. Ол дене шынықтыру институтын бітіріп, спорт саласында еңбек етті.

Классымызға бір келіп, бір кеткен «легионер», шідерлесен де бір орында, байыздап, бәйге атындай тыпыршып тұра алмайтын, «Кісіге өзім деген бас имеймін. Өзім ақын, өзім сал кімге зармын», - деп Біржан салдың әуеніне басатын Рахымғали Өтегенов Жетісу өңірінің облыстық батагөйлер байқауында қарсылас біткенді шаң қалдырып, бас жүлде 1-ші орынды айқын басымдылықпен жеңіп алған еді. Бүгінде өнер атаулыны бойына сыйдыра алмай, асытып-тасытып жүрген ол, бірер жыл ауданның ардагерлер кеңесінің төрағасы боп, қоғамдық қызметте де көпке танылды.

Сөз өнерінің білгірі, қаламы ұшқыр журналист, кепілі жадыраған жаздай кең Омар Өлеков Қазақ мемлекеттік ұлттық университетінің журналистика факультетін бітіріп, БАҚ саласында

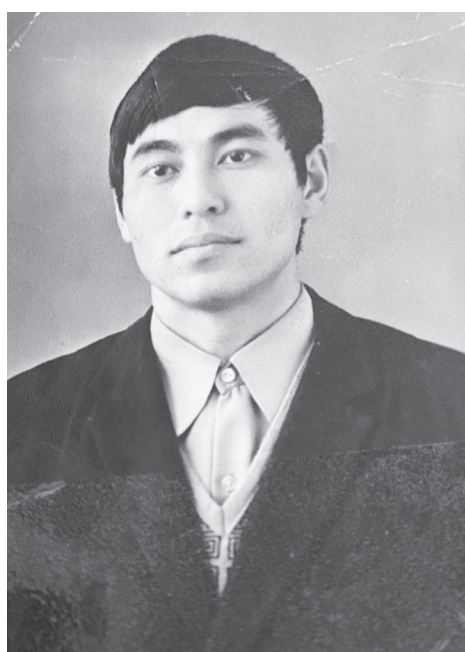

табысты еңбек етті, соған орай Балхаш ауданы әкімінің орынбасары қызметіне көтерілді.

Басына бұғалық салынбай, еркін өскен Садық Кәрсенов болса, Алматы теміржол техникумындағы оқуынан кейін бас қалада қалып, халықтық істерге араласып, бұзақы топтарды құрықтады. Соңынан шағын бизнестің қазанында қайнап, өз шаруасын дөңгелетті. Теміржол интернатының бел баласының бірі ретінде шойынжол саласына бар ғұмырын арнап, электромеханик мамандығының бас шебері атанған, өзі туып, кіндік кескен Быжы станциясында өнімді еңбек еткен, алған бетінен қайтпайтын, көк бөрідей жүректі, қайсар мінезді Құрманкелді Шалқаровпен қатар, құрыштан құйылған қорғасындай дене-бітімі бар, ерік-жігері мықты Жебеген Тлеуқұлов та теміржолдың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жолында тер төкті.

Өмірде ор текедей ойнақтап жүріп, абайсызда шоқ басқан, аңқылдаған ақ жарқын құрылысшы, Алматы құрылыс техникумының түлегі Орақ Алшаңбаев, бал тамырлы бармағымен темірден түйін тиген шебер, 40 жыл бойы Үштөбе жөндеу-механикалық заводында ұста боп сый-құрметке бөленген, қарапайым еңбек адамы Қуан Жақсыбаев, қаламыздағы «Банщиктер» бұзақы тобының мүшелері сапында көзге түскен, бірақ интернатқа келгенде біздерге, яғни класстастарына бүйректері бұрып, қарсы шықпаған, мектептен кейін жоғарыдағы зауыттың көрігін қыздырып, екпінді жұмысшылар қатарынан көрінген Кенжебек Байтерекөв пен Қырықбай Тыналин бәрі де жемісті еңбектерімен көпшілік есінде қалды.

Шыны керек арамызда ұя бұзар, шідер үзер тентектер болмады, төбелеске

бармадық, сотқарлыққа жол бермедік. Ал біз тұрған интернат қазір бос. Ол ғимарат істемейді. Есігі мен қақпасында құлып. Қасынан өткенде кешегі күндер, балалық шақ еріксіз еске түседі...

ҚЫЗЫЛ ГҮЛДЕЙ ҚҰЛПЫРҒАН ҚЫЗДАРЫМЫЗ

Қыздарымызға келсек, олар «Ажары сұлу көркемді, қыз да болса серкемді» деген теңеуге лайық өр мінезді, көзі нұрлы, сөзі сырлы жазушы, әрі ақын, Халықаралық Алаш әдеби сыйлығының иегері Нұрила Бектемірова, ақ маңдайлы, сұңғақ бойлы, алма мойын, аршын төс, құмырсқа бел, қаржы мен есеп-қисаптың үздігі Құндыз Дарбасова, Шымкент мәдениет институтының түлегі, серке мінезіне ажары сай қыздар көшбасшысы Ләйлә Алдабергенова, Алматы мемлекеттік шет тілдер институтының білімін алған, қалың қара шашын он күн тарап, бес күн өріп жүретін қараторының әдемісі Күлдария Сүндетбаева, «Новый Мир» совхозының есеп-қисабын реттеген, ақ-сары өңді, ізетті де сыпайы Сырғабала Есімбекова, ақша беті арайлап, күн көзіне қарайлап жүретін, меңді қыз Қарлығаш Жүнісова, тау қозғалса қозғалмайтын, артық ауыз сөзге бармайтын, салмақты да сабырлы, аққұба өңді Нағима Аташева, кермаралдай керіле жүріп, сауда саласының көрігін қыздырған,

еңбек жолының соңына қарай қоймашы боп тыншыған, санасы сергек Айша Керімбекова, бойынан қашанда жақсылықтың ұшқыны, ізгіліктің нұры шашылып тұратын қызылшырайлы Бикен Құдиярова, кішкене ғана бойы бар, үріп ауызға салғандай түрі бар, ортасына сүйкімді Күлтай Құрмасынова, интернатта бірге тұрып, бір аяқтан ас ішкен, кіршіксіз таза Сырғаш Омарова естен қалай кетпек?

Мектеп қабырғасында қырдың қызыл түлкісіндей құлпырған қыздарымыздың барлығы дерлік беттерінің қызылында, шаштарының ұзынында, уақыт оздырмай тұрмысқа шығып, түскен шаңырақтарының отын жағып, түтінін түтетіп, қазандарын қайнатып, дастархандарын жайнатып, отбасыларының шырайын келтіріп, береке-бірліктерін арттырған мейірімді жандар болды. Ал ішімізден өзара үйленіп, ешкім отау құрмады. Мүмкін бірін-бірін ұнатқандар болған шығар, бірақ ол сыйласымдықтан әрі аспайды. Бір есте қалғаны Ақылбектің қатарлас орыс сыныбында оқыған Валя Смағұлова сынды көздері боталаған, маңдайынан күн көрінетін үлбіреген сұлуға ғашық болғаны. Бір қызығы, ол бұрымды ару Омардың да жүрегіне шоқ түсіріпті. Мектеп бітірген соң Валя КАЗПИ-дің филология факультетіне оқуға түседі. Советхан да сол білім ордасында география факультетінде оқиды. Сонда Ақылбек пен Омар кезектесе келіп, «Валяны сыртқа шығарып беруге көмектесші» деп, қолқа салады екен, бірақ гүл жүзді, шырын сөзді бойжеткен екеуіне де «Жоқ» деген көрінеді. Қол жетпес сермегенмен көктегі айға деген осы болар.

Өмірден өткен класстастарымды да, бүгінде қара жерді басып, шүкіршілік етіп жүрген достарымды да әркез жүрегімде ұстаймын, әрі барлығын да мақтан етемін.

Жексенбек СҰЛТАНБЕКОВ,
Үштөбе қаласы

ҚК-ке ЖАҢА БАП

ДӘРІГЕРЛЕРГЕ ШАБУЫЛДАҒАНДАРҒА ЖАУАПКЕРШІЛІК

Мемлекет басшысы 2026 жылғы 3 қаңтарда қол қойған «Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі мен Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексіне толықтырулар енгізу туралы» заң медицина қызметкерлеріне шабуыл жасағаны үшін жауапкершілікті көздейді, деп хабарлайды Zakon.kz.

Атап айтқанда, қылмыстық кодекске «Медицина қызметкеріне немесе жедел медициналық көліктің жүргізушісіне қатысты күш қолдану қатері немесе күш қолдану» атты жаңа бап енгізілді.

Заңға сәйкес, медицина қызметкеріне немесе жедел медициналық көлік жүргізушісіне қызметтік не кәсіби міндеттерін атқару кезінде немесе сол міндеттерді орындауына байланысты, сондай-ақ, олардың қызметі үшін көк алу мақсатында күш қолданамын деп қорқыту:

200-ден	500	айлық	есептік
---------	-----	-------	---------

көрсеткішке дейін (2026 жылы 865 000 теңгеден 2 162 500 теңгеге дейін) айыппұл салуға; сол мөлшерде түзеу жұмыстарына; 300 сағатқа дейін қоғамдық жұмыстарға тартуға; екі жылға дейін бас бостандығын шектеуге; не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға әкеп соғады.

Осы әрекет мынадай жағдайларда: екі немесе одан да көп адамға қатысты; адамдар тобы, алдын ала сөз байласқан адамдар тобы арқылы; бірнеше рет; төтенше жағдай кезінде немесе жаппай тәртіпсіздіктер барысында; төтенше жағдай жарияланған аумақта немесе терроризмге қарсы операция жүргізіліп жатқан аймақта жасалса онда екі жылдан үш жылға дейін бас бостандығын шектеу не сол мерзімге бас бостандығынан айыру жазасы көзделеді.

Ал өмірге немесе денсаулыққа қауіпті емес күш қолдану әрекеттері жоғарыда көрсетілген тұлғаларға және сол себептермен жасалған жағдайда: 500-ден 1000 айлық есептік көрсеткішке дейін (2026

жылы 2 162 500 теңгеден 4 325 000 теңгеге дейін) айыппұл салу; сол мөлшерде түзеу жұмыстары; 600 сағатқа дейін қоғамдық жұмыстар; екі жылдан үш жылға дейін бас бостандығын шектеу; не сол мерзімге бас бостандығынан айыру жазасы қолданылады.

Бұл әрекеттер мынадай мән-жайларда: екі немесе одан да көп адамға қатысты; адамдар тобы немесе алдын ала сөз байласқан адамдар тобы арқылы; бірнеше рет; төтенше жағдай кезінде немесе жаппай

пай тәртіпсіздіктер барысында; төтенше жағдай жарияланған аумақта немесе терроризмге қарсы операция аймағында жасалса онда үш жылдан жеті жылға дейін бас бостандығын шектеу немесе сол мерзімге бас бостандығынан айыру жазасы белгіленеді.

Өмірге немесе денсаулыққа қауіпті күш қолдану үшін бес жылдан он жылға дейін бас бостандығынан айыру жазасы қарастырылған.

Ал бұл қылмыс: екі немесе одан да көп адамға қатысты; адамдар тобы немесе алдын ала сөз байласқан адамдар тобы арқылы; бірнеше рет; төтенше жағдай кезінде немесе жаппай тәртіпсіздіктер барысында; төтенше жағдай жарияланған аумақта немесе терроризмге қарсы операция аймағында жасалса жеті жылдан он екі жылға дейін бас бостандығынан айыру жазасы көзделеді.

Аталған заң 2026 жылғы 8 наурыздан бастап күшіне енеді.

МЕДИАЦИЯ

ҚҰЛАҚ ТҮРІП, КӨҢІЛГЕ ТОҚЫСАҚ...

Қазіргі өркениетті заман талабына сай, өз құқыңды білмесең, күтпеген жерден келеңсіз жағдайға тап болып қалуың ғажайп емес. Сондықтан заң аясынан аттамай, ақырын жүріп, аңдып бассаң тура жолдан таймайсың. Өрине, өмір болған соң қуаныш та, реніш те қатар жүруі заңды құбылыс екені талассыз.

Қазіргі нарықтық саясат үстемдік құрып отырған заманда заң тұрғысынан да сауатты болудың артықшылығы жоқ. Өйткені, аңқау елді алдауды әдетке айналдырған алаяқтар да аз емес екенін естен шығармаған абзал. Сондықтан қарапайым халықтың заң кеңесіне де құлақ түріп, көңіліне тоқыса өкінішті оқиғаларға тап болған жағдайлары да азаяр еді. Бүгін оқырмандар назарына кейінгі жылдары бұқаралық ақпарат құралдарынан жиі айтылып та, жазылып та жүрген арада туындаған дауды сотқа жеткізбей, бітімгершілік жолмен, яғни, медиациялық әдіспен шешу жайлы тағы да түсіндіре кетуді жөн көрдік.

Барлық заңды тетіктер қамтылып, айқындалған. Ел тұрғындарының арасында туындауы ықтимал деген даулы мәселелерді ушықтырмай, сотқа дейін жеткізбей-ақ дауласқан тараптарды ортақ мәмілеге келтіру механизмдері бекітілген. Толық жағдай жасалған сияқты, бірақ, медиация айтарлықтай дами қойған жоқ. Сондықтан назар салып, санаға сіңіріп алу көптік етпейді. Қазіргі таңда халықтың аузынан, бұқаралық ақпарат құралдарының беттерінен «Медиация» сөзі түспейді. Алайда, «Медиация» сөзінің мағынасын қарапайым халық толықтай түсіне бермейді. Себебі, бұл ұғым біздің қоғамға енді ғана еніп жатыр. Осы сөздің мән-мағынасын толығырақ түсіндіріп өткім келеді. Жалпы, Қазақстанда ҚР-ның «Медиация» туралы Заңы 2011 жылдың 28 қаңтарында қабылданды. Аталған Заңға сәйкес Қазақстанда дауларды баламалы шешудің жаңа түрі – медиация енгізілді. Медиация – өзара қолайлы шешімге келу мақсатында медиатордың бейтарап жақ көмегімен тараптар арасында дауды (шиеленісті) реттеу тәртібі.

Медиацияның тиімділігі сол, біріншіден, дауды уақыт созбай, қысқа аралықта шешуге болады. Екіншіден, сотқа дейін жетпейді. Демек, жеке өмірдің құпиясы сақталады. Уақыт созбай, тезірек шешуге мүмкіндік бар, медиаторлардың көмегіне жүгінгендер қағазбастылықтан арылады. Даулы мәселе шешімін таппай, сотқа дейін жетіп жатса, сот алдында әрбір аргумент, әрбір пікір құжатпен дәлелденуі керек. Заң талабы сол. Демек, сотқа жүгінсеңіз, бума-бума қағаздарыңызды дайындауға әзір болыңыз.

Медиацияның тағы бір артықшылығы мынада. Азаматтық немесе қылмыстық үдеріс шегінен тыс жүзеге асырылатын медиация, келісім жасағаннан бастап отыз күнтізбелік күннен кешіктірілмей аяқталуы тиіс. Қажет болса, тараптардың өзара шешімі бойынша медиацияны өткізу мерзімі отыз күнтізбелік күнге дейін ұзартылуы мүмкін, алайда бұл мерзім жиынтықта алпыс күнтізбелік күннен аспауы тиіс. Ерекше жағдайларда шешілетін даудың қиындығына байланысты қосымша ақпарат пен құжаттар қажет болған жағдайда медиацияны өткізу мерзімі тараптардың және медиатордың келісуімен отыз күнтізбелік күннен асырмай ұзартылуы мүмкін.

Айбын ЖАҢАБАЕВ,
Талдықорған қалалық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ

МҮЛКЕМ ТӨЗБЕУ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҮШІН

Қоғамға зор қауіп төндіріп, орасан кесел келтіретін сыбайлас жемқорлыққа қарсы шаралар қатаң қолға алынып жатыр. Десек те, жемқорлық мәселесінің маңызы жыл өткен сайын артпаса, кеміген емес. Жемқорлыққа қарсы күрес – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. Бүгінгі таңда қоғамның қылмыспен қатар, Қазақстандағы қоғам және мемлекеттік билік көңіл қояды талап ететін мәселе болып отыр. Әлемнің көптеген елдері секілді, біздің мемлекетіміз де сыбайлас жемқорлықтың алдын алып, оның тамырына балта шабуға бағытталған мақсатты жұмыстар жүргізіп келеді.

Қазақстан Республикасының заңдары барлық жеке және заңды тұлғаларға қатысты. Егер заң шеңберінен шығып, шектен тыс құқық бұзушылықтар орын алатын болса, ол үшін қылмыстық жауаптылық пен жаза әкімшілік жауапкершілік пен шара тиісінше ҚР қылмыстық кодексінде көрсетілгендей қолданылатын болады. Барлық орган-дар мен лауазымды адамдар өз құзіреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуге міндетті.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Turkistan газетіне берген сұхбатында: «Сыбайлас жемқорлықпен барлық деңгейде күресу мемлекеттік саясаттың басым бағыты болып қала береді. Бұған қатысты ешқандай күмән тумауға тиіс.

Қабылданған шешім қатардағы жемқорларды ғана емес, қылмыстық әрекеттің идеологтары мен ұйымдастырушыларын да жауапқа тартуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, қылмыстың алдын алу үшін түсіндіру және ағарту жұмыстарына әдеттегідей айрықша назар аударылады. Қазір бұл – мемлекеттік қызмет істері агенттігінің құзырындағы міндет. Жалпы,

жемқорлықтан аулақ болу қажеттігін балалардың құлағына жастайынан құя берген жөн. Бұл жерде мектеп-тер, қоғамдық ұйымдар, белсенді азаматтар, әсіресе, ата-аналар шешуші рөл атқаруға тиіс. Сол кезде елімізде жең ұшынан жалғасқан жемқорлыққа мүлдем төзбеу мәдениеті қалыптасады.

Ұлттық қауіпсіздік комитеті сан-мен әуестенбей, сапаға мән беріп, жемқорлыққа қарсы нақты жұмыс жүргізеді. Сонда мемлекеттік қызметшілер құқық қорғау қызметкерлеріне жалтақтамай, батыл шешім қабылдайтын болады», - деп атап көрсетті.

Ендеше, өскелең ұрпақты отансүйгіштік рухта және өркениетті қоғамға жат қылыққа төзбеушілік танытуға тәрбиелеу жолында әрбір отбасы осы ортақ істі өз ошағынан бас-тайтын болса нұр үстіне нұр болар еді. Осылайша, жең ұшынан жалғасқан әлеуметтік кеселдің түбіріне балта шабуға мол мүмкіндік туар еді.

Анар ТОХТЫБАКИЕВА,
Алматы облысы Іле аудандық сотының судьясы.

ОҚИҒА

МЕКТЕП ДИРЕКТОРЫ ЖҰМЫСЫНАН ШЕТТЕТІЛДІ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА МҰҒАЛІМДЕР ШАҒЫМЫНАН КЕЙІН МЕКТЕП ДИРЕКТОРЫ ЖҰМЫСЫНАН ШЕТТЕТІЛДІ ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДАҒЫ МЕКТЕПТЕРДІҢ БІРІНІҢ ДИРЕКТОРЫ ЛУДОМАН КҮДІГІНЕ ІЛІНДІ, ДЕП ХАБАРЛАЙДЫ ZAKON.KZ.

Бұл туралы ақпарат алдымен өңірдегі әлеуметтік желідегі парақшалардың бірінде жарияланды:

«Көксу ауданындағы Қызылтоған ауылында мектеп директоры мұғалімдерден қарызға ақша алып, оған букмекерлік кеңселерде бәс тігіп ойнаған. Қолда бар мәліметтерге сәйкес, 9 мұғалім ресми түрде арыз жазған. Келтірілген материалдық шығын көлемі шамамен 9 миллион теңге болады. Зардап шеккен мұғалімдердің айтуынша, арыз жазуға қорқып, үндемей отырған басқа да мұғалімдер бар. Осыған байланысты зардап шеккендердің нақты саны бұдан да көп болуы мүмкін».

Көп ұзамай Көксу аудандық білім бөлімі аталған мәліметке қатысты

пікір білдіріп, өздеріне 2025 жылғы 30 желтоқсанда мектеп жанындағы шағын орталығы бар Қызылтоған орта мектебінің тоғыз педагогінен аталған білім беру ұйымының директорының әрекеттеріне қатысты арыз түскенін растады.

«Аталған арыз 2026 жылғы 5 қаңтарда Көксу ауданы бойынша полиция бөліміне жолданды. Қазіргі уақытта осы өтініш бойынша заңнама талаптарына сәйкес тергеу амалдары жүргізілуде. Тергеу әрекеттерінің жүргізілуіне байланысты Көксу ауданы бойынша білім бөлімі тарапынан 2026 жылғы 5 қаңтардағы бұйрықпен мектеп директорының

қызметтік міндеттерін уақытша атқаруын шектеу шаралары қолданылды. Сонымен қатар, 2026 жылғы 6 қаңтарда аудан әкімінің орынбасарының, Көксу ауданы бойынша білім бөлімінің басшысының және ауылдық округ әкімінің қатысуымен Қызылтоған орта мектебінің педагогикалық ұжымымен кездесу ұйымдастырылуда. Аталған мәселе аудан әкімдігі мен білім бөлімі тарапынан бақылауда және қолданыстағы заңнама шеңберінде қаралуда», делінген түсініктемеде.

ҚҰТТЫҚТАУ

БИБІСАРАНЫ ПРЕЗИДЕНТ
Қ.К.ТОҚАЕВ ҚҰТТЫҚТАДЫ

Ел тарихында тұңғыш рет қазақстандық шахматшы Бибісара Асаубаева блицтен үш дүркін әлем чемпионы атанды, деп хабарлайды KAZ.NUR.KZ.

Қатар астанасы Доха қаласында өткен әлем чемпионатындағы әйелдер арасындағы бөсекеде Бибісара Асаубаева блицтен әлем чемпионы атанды. Асаубаева швейцариялық жүйе бойынша өткен турнирде 15 турдың қорытындысы бойынша бірінші орын алып, жартылай финалға жолдама алды. Жартылай финал-

да қытайлық Чжу Цзиньэрді үш партияда да жеңіп, финалға шыққан. Ақтық кезеңде Бибісара Асаубаева украиналық Анна Музычукпен кездесіп, алғашқы үш партия тең нәтижемен аяқталды. Ал төртінші партияда Бибісара қарсыласынан басым түсті.

Осылайша небәрі 21 жастағы қазақ қызы Бибісара Асаубаева Қазақстан тарихында блицтен үш дүркін әлем чемпионы атанған алғашқы шахматшы болды.

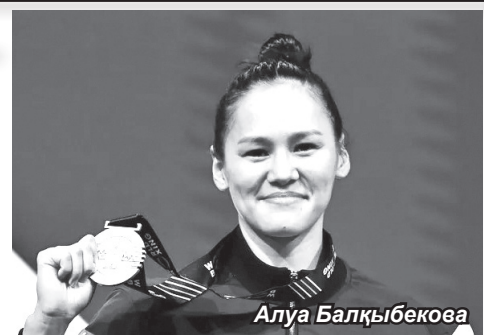
Талантты шахматшы қызымызды осы жарқын жетістігімен Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев құттықтап, «Барыс» орденімен марапаттады, - деп хабарлады Ақорда.

«Бибісара Асаубаева Қазақстаннан шыққан блицтен үш дүркін әлем чемпионы және майталман шебер ретінде дүниежүзілік шахмат тарихына енді. Қазақстандық шахмат қауымдастығы мемлекетіміздің көк туын жаһандық аренада биік желбіреткен отандасымыздың жеңісін мақтан тұтады. Бибісара Асаубаеваның халықаралық жарыстардағы айтулы жетістіктері мен ел шахматын дамытуға қосқан елеулі үлесі үшін оны II дәрежелі «Барыс» орденімен марапаттау туралы шешім қабылдадым», - делінген құттықтауда.

МАРАПАТ

Астанада жыл сайынғы «Үздік - 2025» сыйлығының жеңімпаздарын марапаттау рәсімі өтті. Бокстан екі дүркін әлем чемпионы Алуа Балқыбекова «Жылдың үздік спортшысы» атанды. Сондай-ақ грек-рим күресінен Әлем чемпионатының жеңімпазы Айдос Сұлтанғали, жеңіл атлетикадан Сурдлимпиада ойындарының чемпионы Файна Мейірманова үздік деп танылды, деп хабарлайды KAZ.NUR.KZ.

Алуа Балқыбекова

“ЖЫЛДЫҢ ҰЗАК
СПОРТШЫЛАРЫ” ӘЙГІЛЕНДІ

Айдос Сұлтанғали

Астанада Туризм және спорт министрлігінің ұйымдастыруымен өткен дәстүрлі «Үздік-2025» марапаттау рәсімі өтті. Қазақстан бокс федерациясының хабарлауынша, екі дүркін әлем чемпионы Алуа Балқыбекова «Жылдың үздік спортшысы» номинациясында марапатталды.

«Бұл жыл өте нәтижелі болды. Ерекше жыл болды. Өзіме келер болсам, жарты жылда екі дүркін әлем чемпионы атанғаным өте қуаныштымын. Ал еліміздің астанасында бірінші рет Әлем кубогы өтті. Әлем чемпионаты, Олимпиада ойындары өте жоғары деңгейде өтті. Биыл Қазақстанда бокстан

екі дүркін әлем чемпионы болып жатқандар бар. Үш дүркін әлем чемпионы атанып жатыр. Сондықтан өте керемет жыл болды. Алла қаласа 2026 жылы да Қазақстан үшін нәтижелі жыл болады деп сенемін», - деді Алуа Балқыбекова марапаттау рәсімінен кейін.

Сондай-ақ, жыл қорытындысы бойынша грек-рим күресінен 26 жылдан кейін Әлем чемпионатының жеңімпазы болған Айдос Сұлтанғали және жеңіл атлетикадан Сурдлимпиада ойындарының чемпионы Файна Мейірманова «Үздік» атанды.

Файна Мейірманова

БОКС

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҮЗДІК 10 КӘСІПҚОЙ
БОКСШЫСЫ АНЫҚТАЛДЫ

Boxrec.com сайты 2025 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстанның үздік боксшыларының рейтингін жариялады, деп хабарлайды Sports.kz-ке сілтеме жасаған KAZ.NUR.KZ.

отыр. Егер оның кінәсі дәлелденсе, Өлімханұлы дисквалификацияға ұшырап, чемпиондық белбеулерінен айырылуы мүмкін.

Сондай-ақ, үздік үштікте Сұлтан Заурбек (20-0, 13 KO) пен Жанқош Тұраров (29-0, 20 KO) бар.

Ал үздік ондыққа мына боксшылар енген:

Данияр Елеусинов (13-0, 8 KO);
Бек Нұрмағанбет (15-0, 13 KO);
Бекман Сойлыбаев (21-1, 12 KO);
Батыр Жүкембаев (24-1, 17 KO);
Руслан Мәдиев (18-2-1, 6 KO);
Елшат Нығметолла (21-0-3, 8 KO);

Садриддин Ахмедов (15-0-1, 13 KO).

Естеріңізге сала кетейік, бұған дейін The Ring беделді басылымы допинг дауынан кейін Жәнібек Өлімханұлын орта салмақ дәрежесі бойынша рейтингтен шығарып, жаңартылған тізімді жариялаған еді.

Басылымның жазуынша, рейтингте бірінші орында жетісулық Жәнібек Өлімханұлы (17-0, 12 KO) тұр.

Жуырда допинг дауына іліккен боксшы қазіргі таңда орта салмақта WBO және IBF нұсқалары бойынша әлем чемпионы атағын сақтап қалып

КҮРЕС

ЖЕТІСУЛЫҚТАРДЫҢ
ЖЕТІ ЖҮЛДЕСІ

Алматыда өткен күрес түрлерінен Қазақстан чемпионатында жетісулық палауандар айтарлықтай табысқа қол жеткізді. Атап айтсақ, грек-рим күресі түрінен жетісулық жігіттер бес жүлделі орынға ие болды. 55 келіге дейінгі салмақта қос спортшымыз жеңіс тұғырында қатар тұрды. Алтын медаль үшін айқаста жетісулықтар Нұрзат Кабдрахимов (суретте) пен Еркін Абыйыр белдесіп, жеңіс Нұрзатқа бұйырды. Сонымен Н.Қабдрахимов алтын медальға ие болса, Еркін Абыйыр күміс медальды еншіледі. 60 келіге дейінгі салмақта боз кілемге шыққан жерлесіміз Исхар Курбаев

тек ақтық белдесуде ғана қарсыласына есе жіберіп, күміс жүлдегер атанды. Ал, 82 келіге дейінгі салмақ дәрежесінде бақ сынаған Диас Қалтай және 87 келіге дейінгі салмақта күрескен Ерасыл Жеңіс қола медальды қоржындарына салды.

Еркін күрес түрінен 86 келі салмақ дәрежесінде белдескен қос палуанымыз Рүстем Мырзағалиев пен Арнат Айтбеков жеңіс тұғырының үшінші сатысына көтеріліп, қола медальмен марапатталды.

ДАСТАН ЕУРОПАНЫҢ ҮЗДІК СҰРМЕРГЕНДЕРІ ҚАТАРЫНДА

Футбол скауты Яцек Кулиг Х әлеуметтік желідегі парақшасында 2025 жылғы Еуропа чемпионаттарында өнер көрсеткен 21 жасқа дейінгі үздік сұрмергендердің тізімін жариялады, деп хабарлайды 1bol.kz.

Аталған рейтингке «Қайрат» клубының 17 жастағы шабуылшысы Дастан Сәтпаев та енген. Былтыр жас футболшы алматылық ұжым сапында 19 гол соғып, Еуропаның ең нәтижелі таланттарының қатарына қосылды.

Бұл көрсеткіш бойынша Сәтпаевтың алдында тек үш футболшы бар, ал «Барселонаның» вингері Ламин Ямаль (21 гол) қазақстандық футболшыдан екі гол ғана артық соққан. Ал тізімнің көш басында "Мидтьюлланд" шабуылшысы Франкулину Джу (23 гол) мен «Порту» ойыншысы Саму Агехова (25 гол) орналасқан.

Еске салайық, Дастан Сәтпаев 2026 жылдың тамыз айында, кәметет жасына толған соң ресми түрде «Челси» клубының ойыншысы атанады. Қазақстандық жас талант 2024 жылдан бері «Қайрат» сапында өнер көрсетіп келеді.

КЕРЕК КЕҢЕС

ШАҢҒЫ МЕН СНОУБОРДТЫ БІРІНШІ РЕТ ТЕБЕРДЕ НЕНІ ЕСКЕРУ КЕРЕК?

Біздің кеңестер тәжірибелі инструктормен жаттығуды ауыстырмайды және шаңғыны түрлі техникамен тебуге үйретпейді. Бірақ шаңғы мен сноубордты бірінші рет тебуге бара жатсаңыз, мына пайдалы кеңестер мен қауіпсіздік ережелерін білу маңызды.

Моральді тұрғыда дайындалыңыз
Жаңа нәрсені үйрену ересектерге де пайдалы. Ғылым жаңа нәрсені үйрену когнитивті қабілеттерді жақсартатынын айтады. Оған қоса, физикалық белсенділік, соның ішінде шаңғы тебу миға да, жалпы ағзаға да пайдалы. Оның пайдасы жайлы және оны үйрену ешқашан кеш емес екенін ойлап, моральді дайындалыңыз.

Физикалық жағынан дайындалыңыз
Күнде физикалық белсенділікке уақыт бөлу керекті жайлы осы уақытқа дейін де айтылып жүр. Баурайға шықпас бұрын қыздырынып алу маңызды. Ол үшін 5-10 минут бойы жаттығу жасауға болады: 10 рет отырып-тұрыңыз, бір орында тұрып жүгіріңіз, буындарды шынықтырыңыз. Бұл сырғанау кезінде зақым алу қаупін азайтады.

Дұрыс киім таңдаңыз
Киімнің жылы және кез келген жүктеме кезінде құрғақ болып қалуы маңызды. Сондай-

ақ өзіңізбен бірге қорғаныш аксессуарлары болуы керек. Оны сатып алуға да, жалға алуға да болады. Қыста шаңғы тебуге барғанда үстіңізде үш қабат киім болғаны дұрыс. Ішкі және бірінші қабат термокиімнен тұруы керек. Ол денені құрғақ етіп ұстайды. Аралық қабат жылуды сақтайды. Материал түріне шектеу жоқ: флис, жүн, синтетика.

Сыртқы қабат - қолайсыз ауа райынан қорғайды. Мембраналық матадан тігілген күрткеге мән беріңіз.

Тау шаңғы спортына арналған аяқкиімдер ыңғайлы болуы керек. Бұл жаңа бастаушылар үшін маңызды. Мамандар аяқты қыспайтын жұмсақ және жалпақ аяқкиім таңдауға кеңес береді. Аяқкиімді бірден сатып алмаңыз. Алдымен әр барғанда әртүрлі аяқкиімді жалға алыңыз. Сол кезде өзіңізге ыңғайлы түрін анықтайсыз.

Шаңғы немесе сноуборд тебуге бірінші рет бара жатсаңыз, жолдар таңбасымен танысып алыңыз. Мысалы, «жасыл» жолдарда үйрену оңай, бұл жаңадан бастаушыларға арналған

қауіпсіз жол. «Көк» - қарапайым жолдардың бірі, кей жерлерінде тегіс емес аймақтар кездесуі мүмкін. «Қызыл» - еңісі бар орташа қиындықтағы жол. Бұл жолда өзіне сенімділер сырғанайды. Ал «қара» жолға тек кәсіби адамдарды жібереді. Себебі бұл жолда маневр жасау немесе секіру керек болады.

Еңісті жерде жүру ережелері
- Баурайдағы барлық адамға құрметпен қарау. Шаңғышылар мен сноубордшылар басқаларға қауіп төндірмеуі және зақым келтірмеуі керек. Олар өз әрекеттері үшін және жабдықтарының ақаусыз болуына жауапты;

- Жылдамдықты және қоғалыс бағытын бақылау. Өз дағдыңызға сай сырғанау керек және жағдай кенеттен өзгеруі мүмкін екенін ескеріңіз;

- Алда кетіп бара жатқан шаңғышының немесе сноубордшының ережесін сақтау. Алда кетіп бара жатқан адамда қозғалыс басымдығы бар. Ал артта келе жатқан адам қауіпсіз қашықтықты сақтауы керек;

- Егер шаңғысыз мінсеңіз немесе түссеңіз, жолды зақымдамас үшін және басқаларға кедергі келтірмес үшін шетімен жүру ұсынылады;

- Зақым алған адамға көмектесу. Егер дағдыңыз болмаса, айналадағыларға көмек керегін дауыстап жеткізіңіз.

massaget.kz сайтынан алынды

Қару-жарақ қоймасы	Еуропадағы қала Әскери атақ	Алланың бір аты	Барлық Ризалық білдіру	Клоун	Оқу, жазу білмейді	Маржан аралы Би қадамы	Жыртқыш құс	Нельсон Шұқыр	Бейге	Конституция
Пигмей Жоғарғы палата			АҚШ өлбасы	Әнші дауысы	Қазақ ұраны Орт, хабар				Мардымсыз Ашытқының жұмыртқасы	
Қазақ ханы Ресей өзені		Жер асты құдығы		Әскери атақ Күн құдайы		Сөйлем мүшесі	Әдеби жанр	Тозаң Күн нұры		
Ағаш Көзімен көрген	Ұшақ Бантик	Марадона отаны Ердің жасы			Тағам Көмірлі қала	Қазақ қаласы	Төбелесті ажырату	Елді мекен Ниет	Ресуа	Қуат
	Осал әлсіз	Бет сүйегі	Екінші ана Швед төрттігі		Төреші сырнайы ...Ыбырай Әнші				Асық	Шартты бұйрық
Кітап тысы	Ар	Басшылық Сарыарқадағы қала		Қарауыл жұмысы		Қар түсі		Құпия		
Темір жол ағашы Басқару орталығы	Хим. элемент Қазақтар басшысы		Тесікті жабу Жарыс ұйымдастыру		Жанар тау шұқыры	Қуаныш айқайы	Қинау Уыс	Отын кесетін темір Көмілетке толған		Жеміс
		Кірлету	Құлпының орны		Дене мүшесі	Тым, өте Қойма		Атақты сері	Көшпелі ел	
	Дарын Пес			Тайпа		Бала Соғыс құдайы	Мазасыз жөндік			
			Молда оқиды		Бал жинаушы Ұлы ақын		Дулат, Абай Мұқағали			
Айырбас	Арақ ішкен Шашқа тағатын лента		Ер емес Жұмысшы қарсылық шеру	Қыз бұйымы Өзен			Ат аяғындағы темір Сөзім мүшесі			
		Ұят Иіс су		Садақ оғы Жұптың керісі		Есім	Ас атасы Дақпырт			
Поляк мырзасы Техас	Ұшақ қонатын алаң Улы бақа		... Шевченко Тоты құс		Астың дәмін кіргізеді	Мысыр өзені Ескі	Тауарға қойылатын талап		Жеңіл ішімдік	
		Сағат тілі көрсетеді			Қонақ орыны Нота	Кір	Төрелік айтушы		Мұң	
Жақсылық Дедал ұлы				Қасиетті кітап		Жол жүру				
		Аукцион заты		Алғыр		Жең ұшынан жалғасу				

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Құрылтайшы: ҮҮЫРЫМ КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Меншік иесі
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Редакция алқасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН — редактордың орынбасары

Кезекші редактор: Г. БАЙМҰХАН

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Оффсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2000
Тапсырыс № 5

Индекс 15534